

Hallituksen esitys Eduskunnalle kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamista koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lainsäädäntöömme sellaisia muutoksia, jotka mahdollistavat Suomen liittymisen Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 tehtyyn kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamista koskevaan yleissopimukseen. Yleisestä oikeusaputoiminnasta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla asetuksella voitaisiin säätää yleisen oikeusavun antamisesta sellaiselle henkilölle, jolla ei ole Suomessa kotipaikkaa ja joka ei voi saada yleistä oikeusapua nykyisen lain mukaan. Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetun lain säännöksiä muuttamalla yksinkertaistettaisiin menettelyä, jolla toisessa sopimusvaltiossa annettu oikeudenkäyntikulujen korvausta koskeva päätös saatetaan Suomessa täytäntöönpanokelpoiseksi. Eräissä tapauksissa maksuton oikeudenkäynti voitaisiin myöntää asiassa, joka

koskee toisessa sopimusvaltiossa annetun päätöksen saattamista Suomessa tunnustetuksi tai täytäntöönpanokelpoiseksi.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annettuun lakiin tehtäisiin eräitä muutoksia, jotka koskevat maksuttoman oikeudenkäynnin hakemista silloin, kun hakijalla ei ole Suomessa kotipaikkaa. Esityksessä ehdotetaan myös, että rikoslain 1 lukuun otettaisiin säännökset Suomen tuomioistuimeen riita- tai hakemusasiassa toisesta valtiosta todistajaksi tai asiantuntijaksi saapuneen koskemattomuudesta.

Yleisten asiakirjain julkisuudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ulkomaalaisella olisi samanlainen oikeus kuin Suomen kansalaisella saada tieto julkisesta asiakirjasta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin edellä mainittu yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan.

YLEISPERUSTELUT

1. Riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevat yleissopimukset

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa on jo 1800-luvun loppupuolella käsitelty kansainvälisluonteisiin oikeudenkäynteihin liittyviä kysymyksiä. Ensimmäinen riita-asiain oikeudenkäyntiä koskeva yleissopimus tehtiin vuonna 1896. Tämän yleissopimuksen korvasi Haagissa 17 päivänä heinäkuuta 1905 tehty ”yleissopimus koskeva erinäisiä siviiliprosessiin kohdistuvia asioita”, johon sopimukseen Suomi liittyi vuonna

1927 (SopS 37/26). Vuoden 1905 yleissopimuksessa oli määräyksiä oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta (1 luku), virka-avun pyytämisestä oikeudenkäynnissä (2 luku), velvollisuudesta asettaa vakuus (3 luku), maksuttomasta oikeusavusta (4 luku) ja velkavankeudesta (5 luku).

Vuoden 1905 sopimuksen korvasi Haagissa 1 päivänä maaliskuuta 1954 tehty riita-asiain oikeudenkäyntiä koskeva sopimus suhteessa niihin valtioihin, jotka olivat tämän uudemman sopimuksen osapuolia. Uutena asiana sopimukseen

oli otettu määräykset virkatodistusten maksuttomasta antamisesta (5 luku). Muuten vuoden 1954 yleissopimus oli suurimmalta osin aivan samansisältöinen kuin vuoden 1905 sopimus. Suomen osalta vuoden 1954 sopimus tuli voimaan vuonna 1957 (SopS 2/57). Siihen on Suomen ohella osallisena lähes 30 valtiota. Vuoden 1905 sopimus on Suomen osalta voimassa enää suhteessa Islantiin ja Saksan demokraattiseen tasavaltaan, jotka siis eivät ole liittyneet vuoden 1954 sopimukseen.

Vuoden 1905 ja 1954 Haagin riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevaa yleissopimusta on eräin osin uudistettu. Sopimusten 1 luvun määräykset oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjain tiedoksiantosta on korvattu Haagissa 15 päivänä marraskuuta 1965 tehdyllä oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa koskevalla yleissopimuksella. Vastaavasti vuoden 1905 ja 1954 sopimuksen 2 luvun määräykset virka-avun pyytämisestä oikeudenkäynnissä on korvattu Haagissa 18 päivänä maaliskuuta 1970 tehdyllä todisteiden vastaanottamista ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa koskevalla yleissopimuksella. Suomi on ratifioinut kummankin sopimuksen, ensiksi mainitun vuonna 1969 (SopS 51/69) ja viimeksi mainitun vuonna 1976 (SopS 37/76).

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa hyväksyttiin 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamista koskeva yleissopimus (Convention on International Access to Justice), jolla riita-asiain oikeudenkäyntiä koskevien yleissopimusten uudistaminen saatettiin päätökseen. Uudessa sopimuksessa on määräyksiä pääasiassa niistä aiheista, joita käsitellään vuoden 1905 ja 1954 sopimuksen 3—6 luvussa: maksuttomasta oikeudenkäynnistä, oikeudenkäyntikuluja koskevasta vakuuden asettamisvelvollisuudesta, julkisten asiakirjojen antamisesta sekä velkavankeudesta. Lisäksi sopimuksessa on määräykset sopimusvaltioon saapuneen todistajan ja asiantuntijan koskemattomuudesta. Vuoden 1980 sopimuksen ovat toistaiseksi ratifioineet Ranska ja Ruotsi. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 12 päivänä syyskuuta 1985. Suomen lisäksi sen ovat allekirjoittaneet Kreikka, Luxemburg, Marokko ja Saksan liittotasavalta. Sopimus tulee voimaan, kun vähintään kolme valtiota on sen ratifioinut, hyväksynyt taikka liittynyt siihen.

Vuoden 1980 yleissopimus poikkeaa vuoden 1905 ja 1954 riita-asiain yleissopimuksista erityisesti kahdessa kohtaa. Ensinnäkin kun aikaisem-

missa sopimuksissa sopimusvaltioita velvoitetaan kohtelevaan maksuttoman oikeudenkäynnin antamisessa ja eräissä muissa oikeudenkäyntiin liittyvissä kysymyksissä toisen sopimusvaltion *kansalaisia* samalla tavoin kuin omia kansalaisiaan, ulottuu tämä yhdenvertaisen kohtelun periaate uudessa sopimuksessa myös niihin, joilla on *kotipaikkansa* jossakin sopimusvaltiossa. Keskeinen uudistus on myös *keskusviranomaisjärjestelmä*; sopimusvaltion on määrättävä keskusviranomainen ja lähettävä viranomainen, jonka tehtävänä on ottaa vastaan ja toimittaa edelleen sopimuksessa tarkoitettuja oikeusapu- ja muita pyyntöjä sekä asiakirjoja.

Yleissopimuksen käänös on tämän esityksen liitteenä (ilman yleissopimuksen liitteenä olevan hakemuksen kaavaa).

2. Vuoden 1980 yleissopimuksen sisältö

Vuoden 1980 yleissopimuksessa on kuusi lukua. Sopimuksen 1 luvussa on määräykset maksuttomasta oikeudenkäynnistä (1—13 artikla), 2 luvussa velvollisuudesta asettaa vakuus ja oikeudenkäyntikuluja koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta (14—17 artikla), 3 luvussa asiakirjoista ja tuomioistuimen päätöksistä annettavista jäljennöksistä (18 artikla) ja 4 luvussa velkavankeudesta ja koskemattomuudesta (19 ja 20 artikla). Lisäksi sopimuksen 5 lukuun sisältyy yleisiä määräyksiä (21—30 artikla) ja 6 lukuun loppumääräyksiä (31—36 artikla).

Maksuton oikeudenkäynti. Sopimuksen 1 artiklan mukaan sopimusvaltion kansalaisilla sekä henkilöillä, joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa, on oikeus saada maksuton oikeudenkäynti siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa jokaisessa sopimusvaltiossa samoin edellytyksin kuin jos he olisivat tämän valtion kansalaisia ja heillä olisi siellä kotipaikkansa (1 kapp.). Artikla koskee ensinnäkin sopimusvaltioiden kansalaisia ja toiseksi myös niitä, joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa riippumatta siitä, minne valtion kansalaisia he ovat. Uudistuksen keskeisenä tarkoituksena on turvata sopimusvaltiossa työskenteleville, jotka itse eivät ole sopimusvaltion kansalaisia, sama asema kuin tämän sopimusvaltion kansalaisille.

Artiklan 1 kappaleen määräyksiä sovelletaan myös sellaiseen henkilöön, jonka kotipaikka ei enää ole missään sopimusvaltiossa, jos kanne välittömästi perustuu seikkaan, joka on tapahtu-

nut siinä valtiossa, jossa hänellä on ollut kotipaikkansa (2 kapp.). Esimerkiksi jos sopimusvaltiossa ulkomaantyyssä ollut on palannut kotimaahansa, joka ei ole sopimuksen osapuoli, on hänelle myönnettävä työsuhteesta johtuvassa oikeudenkäynnissä maksuton oikeudenkäynti samoin edellytyksin kuin muille sopimuksen piiriin kuuluville henkilöille. Sopimuksessa on annettu sopimusvaltiolle mahdollisuus varaumalla rajoittaa edellä selostettua henkilöpiiriin laajennusta (28 artiklan 1 kapp.).

Aikaisemmista riita-asiaain oikeudenkäyntiä koskevista yleissopimuksista poiketen uuden yleissopimuksen määräyksiä maksuttomasta oikeudenkäynnistä sovelletaan myös hallinto-, sosiaali-, vero-, tulli- tai valuuttoaoikeudellisiin asioihin, jotka on pantu vireille sellaisia asioita varten toimivaltaisessa tuomioistuimessa (3 kapp.). Näin ollen jos jossakin sopimusvaltiossa sen omat kansalaiset tai henkilöt, joilla on kotipaikkansa siinä valtiossa, voivat saada maksuttoman oikeudenkäynnin mainitunlaisissa asioissa, on samat edut myönnettävä vastaavin edellytyksin muiden sopimusvaltioiden kansalaisille tai henkilöille, joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa. Toisin kuin aikaisemmat riita-asiaain oikeudenkäyntiä koskevat yleissopimukset vuoden 1980 sopimus koskee myös oikeudenkäyntiä varten tai muuta oikeudellisen asian selvittämistä varten annettavaa oikeudellista neuvontaa. Edellytyksenä on, että oikeudellista neuvontaa pyytävä oleskelee siinä valtiossa, missä hän pyytää neuvontaa (2 artikla).

Jokaisen sopimusvaltion on määrättävä keskusviranomaisen, jonka tehtävänä on ottaa vastaan sopimuksen mukaisesti tehdyt maksutonta oikeudenkäyntiä koskevat hakemukset ja ryhtyä niiden johdosta asianmukaisiin toimiin. Liittovaltiot ja valtiot, joissa on voimassa useita oikeusjärjestelmiä, voivat määrätä useamman keskusviranomaisen (3 artikla). Jokaisen sopimusvaltion on myös määrättävä yksi tai useampi lähettävä viranomaisen, jonka tehtävänä on toimittaa maksutonta oikeudenkäyntiä koskevat hakemukset vastaanottavan valtion keskusviranomaiselle. Lähettäväksi viranomaiseksi voidaan määrätä myös keskusviranomaisen. Hakemukset voidaan toimittaa myös diplomaattista tietä (4 artikla). Milloin maksuttoman oikeudenkäynnin hakija ei ole siinä valtiossa, jossa hän hakee maksutonta oikeudenkäyntiä, hän voi toimittaa hakemuksensa sen sopimusvaltion lähettävälle viranomaiselle, missä hänellä on kotipaikkansa (5 artiklan 1 kapp.). Jos hakija ei asu sopimusvaltiossa, hän voi jättää

hakemuksensa myös konsuliviranomaisen välityksellä (9 artikla).

Todettakoon, että vastaavanlainen keskusviranomaisjärjestelmä on omaksuttu Strasbourgissa 27 päivänä tammikuuta 1977 tehdyssä maksutonta oikeudenkäyntiä tarkoittavien hakemusten toimittamista koskevassa eurooppalaisessa sopimuksessa, johon Suomi on liittynyt vuonna 1980 (SopS 42/80). Keskusviranomaisena toimii Suomessa oikeusministeriö (565/80).

Hakemuksen on oltava yleissopimukseen liitetyn kaavan mukainen ja siihen on liitettävä tarpeelliset asiakirjat (5 artiklan 2 kapp.). Lähettävän viranomaisen tulee varmistaa, että hakemuksen muotoa koskevat määräykset on täytetty. Tarvittaessa sen on myös avustettava hakijaa hankkimaan asiakirjoista maksuton käänös (6 artikla).

Hakemus asiakirjoineen on laadittava sen valtion virallisella kielellä, jolta maksutonta oikeudenkäyntiä haetaan, tai hakemukseen on liitettävä käänös tälle kielelle. Jos hakemuksen toimittavassa valtiossa ei kuitenkaan vaikeuksista voida saada käänöstä mainitulle kielelle, vastaanottavan valtion on hyväksyttävä asiakirjat, jotka on laadittu englannin tai ranskan kielellä tai joihin on liitetty käänös jommallekummalle näistä kielistä (7 artikla). Sopimusvaltio voi kuitenkin tekemällä varauksen olla hyväksymättä jommankumman tai kummankin mainitun kielen käyttöä (28 artiklan 2 kapp. a kohta).

Milloin jollekulle on yleissopimuksen 1 artiklan mukaisesti myönnetty maksuton oikeudenkäynti jossakin sopimusvaltiossa ja tässä oikeudenkäynnissä on annettu päätös, myönnetään hänelle ilman muuta, maksuttoman oikeudenkäynnin edellytyksiä enempää tutkimatta, maksuton oikeudenkäynti toisessa sopimusvaltiossa asiassa, joka koskee päätöksen saattamista tunnistetuksi tai täytäntöönpanokelpoiseksi (13 artiklan 2 kapp.) Vastaavanlaista velvoitetta ei sisälly aikaisempiin riita-asiaain oikeudenkäyntiä koskeviin yleissopimuksiin. Sopimusvaltio voi kuitenkin tekemällä varauksen olla soveltamatta tätä määrystä (28 artiklan 2 kapp. b kohta).

Velvollisuus asettaa vakuus ja oikeudenkäyntikuluja koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuus. Vuoden 1954 yleissopimuksessa määrättiin, ettei sopimusvaltion kansalaista, jonka kotipaikka on jossakin sopimusvaltiossa ja joka on kantajana tai väliintulijana jonkin toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa, saa velvoittaa asettamaan takausta tai muutakaan vakuutta sillä perusteella, että hän on ulkomaalainen tai ettei

hänellä ole maassa kotipaikkaa eikä hän siellä asu (17 artikla). Uudessa yleissopimuksessa tämä vakuudenasettamiskielto koskee myös niitä henkilöitä, jotka eivät ole sopimusvaltion kansalaisia, mutta joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa. Nimenomaisesti on nyt määrätty, ettei myöskään oikeushenkilöä, jolla on kotipaikkansa sopimusvaltiossa, voida velvoittaa asettamaan vakuutta (14 artikla). Sopimuksessa ei ole määritellyt sitä, milloin oikeushenkilöllä on katsottava olevan kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa. Tämä jää ratkaistavaksi sen valtion lain mukaan, missä oikeudenkäynti on tai tulee vireille.

Vapautus velvollisuudesta asettaa vakuus edellyttää, että oikeudenkäyntikuluja koskeva päätös voidaan panna täytäntöön nopeasti ja vaivatta siinä valtiossa, jossa kantajalla on täytäntöönpanokelpoisia varoja, siis yleensä siinä valtiossa, missä kantajalla on kotipaikkansa. Samoin kuin vuoden 1954 sopimuksessa on uudessakin sopimuksessa sopimusvaltioille asetettu velvoite huolehtia oikeudenkäyntikuluja koskevan päätöksen määräämisestä täytäntöönpanokelpoiseksi sellaista henkilöä vastaan, joka on vapautettu velvollisuudesta asettaa vakuus (15 artikla). Tällaista eksekvatuurimenettelyä koskevien hakemusten käsittelystä on sopimuksessa samanlaisia määräyksiä kuin maksutonta oikeudenkäyntiä koskevan hakemuksen käsittelystä. Niinpä sopimusvaltion on määrättävä keskusviranomaisen sekä lähettävä viranomaisen ottamaan vastaan ja lähettämään hakemusasiakirjoja. Näissäkin tapauksissa hakemus voidaan toimittaa diplomaattista tietä. Suoritukseen oikeutettu voi tehdä hakemuksen suoraankin, jollei se valtio, jossa täytäntöönpanoa haetaan, ole nimenomaan selittänyt, ettei se vastaanota tällä tavoin tehtyjä hakemuksia (16 artikla). Sopimuksen 17 artiklassa on määräyksiä muun muassa siitä, mitä asiakirjoja hakemukseen on liitettävä. Keskusviranomaisjärjestelmän käyttöönotto osaltaan mahdollistaa sen, että vuoden 1954 sopimuksen tiukahkoja, asiakirjan laillistamista ja asiakirjojen oikeaksi todistamista koskevia muotomääräyksiä on voitu lieventää.

Sopimusvaltio voi tekemällä varauman olla soveltamatta 2 luvun määräyksiä (28 artiklan 2 kapp. c kohta). Sopimuksen 2 luku on siis toisin kuin 1 luku valinnainen. Vaikka sopimusvaltio ei tee varaumaa, se voi kuitenkin olla soveltamatta 2 luvun määräyksiä suhteessa sellaiseen valtioon, joka on tehnyt mainitunlaisen varauman. On huomattava, että vuoden 1980 sopimus kumoaa siihen osallisten valtioiden kesken vuoden 1954

yleissopimuksen vakuuden asettamisvelvollisuutta koskevan 3 luvun määräykset siinäkin tapauksessa, että edellä mainittu varauma on tehty (22 artikla). Tekemällä varauman sopimusvaltio, joka on osallisena aikaisempiin riita-asiaihin oikeudenkäyntiä koskeviin yleissopimuksiin, voi siten vapautua kaikista vakuuden asettamisvelvollisuuteen ja oikeudenkäyntikuluja koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuuteen liittyvistä velvoitteista.

Jäljennökset asiakirjoista ja tuomioistuimen päätöksistä. Yleissopimuksen 18 artiklan mukaan sopimusvaltion kansalaisilla samoin kuin niillä, joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa, on siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa oikeus samoin ehdoin kuin asianomaisen sopimusvaltion omilla kansalaisilla saada jäljennös tai ote julkisesta rekisteristä tai tuomioistuimen päätöksestä sekä tarvittaessa saada nämä asiakirjat laillistetuiksi. Artikla koskee sopimusvaltioiden kansalaisten lisäksi myös niitä, joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa ja muitakin kuin varattomia henkilöitä. Artikla poikkeaa vuoden 1954 sopimuksen 25 artiklasta lisäksi siinä, että sitä sovelletaan virkatodistusten ohella muihin julkisesta rekisteristä annettaviin otteisiin ja jäljennöksiin. Jäljennöksistä voidaan myös peria maksu edellyttäen, että sen suuruus määräytyy samoin perustein kuin asianomaisen valtion omilta kansalaisilta perittävä maksu.

Velkavankeus ja koskemattomuus. Yleissopimuksen 19 artiklaan on otettu vuoden 1954 sopimuksen 26 artiklaa vastaava kielto käyttää velkavankeutta ulkomaalaisiin nähden silloin, kun sitä ei voida kohdistaa tämän valtion omiin kansalaisiin. Kielto ulottuu sopimusvaltion kansalaisten lisäksi myös sellaisiin henkilöihin, joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa. Velkavankeutta koskevaa määräystä on pidetty edelleen tarpeellisena siksi, että kahdessa vuoden 1954 sopimukseen osallisessa valtiossa (Alankomaat ja Surinam) ulkomaalaiset olivat vuoden 1980 sopimusta tehtäessä valtion omia kansalaisia huonommassa asemassa tässä suhteessa.

Yleissopimuksen 20 artiklan mukaan sopimusvaltion kansalaista tai sitä, jolla on kotipaikkansa sopimusvaltiossa, ja joka on saapunut toisen sopimusvaltion tuomioistuimeen todistajaksi tai asiantuntijaksi, ei siinä valtiossa saa vangita, pidättää tai rangaista sellaisen rikoksen tai tuomion nojalla, joka on tehty tai annettu ennen hänen saapumistaan tuon valtion alueelle. Vastaavanlaista koskemattomuus- eli immuniteettimääräystä ei ole aikaisemmissa riita-asiaihin oikeu-

denkäyntiä koskevilla yleissopimuksissa, mutta esimerkiksi keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen (SopS 30/81) ja eräisiin Suomen tekemiin kahdenkeskisiin oikeusapusopimuksiin tällainen määräys sisältyy. Koskemattomuuden turvaamisella pyritään edistämään sitä, että todistajaksi tai asiantuntijaksi toisesta valtiosta kutsuttu saapuu toisen valtion tuomioistuimeen. Sopimuksen mukaan koskemattomuus on voimassa vain, jos todistajan tai asiantuntijan kutsuu tuomioistuin tai asianosainen tuomioistuimen suostumuksella. Koskemattomuus alkaa seitsemän päivää ennen kutsussa mainittua tuomioistuimeen saapumispäivää ja lakkaa pääsäännön mukaan seitsemän päivän kuluttua siitä, kun asianomainen on saanut tiedon siitä, ettei hänen läsnäolonsa ole enää tarpeen.

Sopimusvaltio voi tekemällä varauman olla soveltamatta koskemattomuusmääräystä (28 artiklan 2 kapp. d kohta).

Yleisiä määräyksiä. Yleissopimuksen 22 ja 23 artiklassa on määräykset esillä olevan yleissopimuksen suhteesta vuoden 1905 ja 1954 yleissopimuksiin ja näitä täydentäviin sopimuksiin. Sopimuksen 24 artiklan mukaan sopimusvaltio voi antaa selityksen siitä, että sen keskusviranomaiselle toimitettavat asiakirjat voivat olla laaditut tai käännetty muullekin kuin sen viralliselle kielelle tai ranskan tai englannin kielelle. Niitä valtioita varten, joissa sovelletaan eri alueella erilaisia oikeusjärjestelmiä, on 26 artiklassa sopimukseen liittymistä helpottava määräys. Sopimuksessa on myös nimenomaisesti määrätty, ettei yleissopimuksen allekirjoittaminen, hyväksyminen tai siihen liittyminen vaikuta asianomaisen valtion valtioelinten toimivaltasuhteiden järjestelyyn (27 artikla).

Sopimuksen 28 artiklassa on määräykset varauman tekemisestä. Varauma voidaan tehdä, kun sopimusvaltio allekirjoittaa tai hyväksyy yleissopimuksen tai liittyy siihen. Muita kuin 28 artiklassa mainittuja varaumia, joista eräitä on selostettu edellä, ei sallita. Varauma voidaan milloin tahansa peruuttaa.

Sopimuksen 29 artiklassa määrätään siitä, mitä ilmoituksia ratifioinnin, hyväksymisen tai liittymiskirjan tallettamisen yhteydessä tai myöhemmin tehdään. Sopimuksen 30 artiklassa on määräyksiä sopimuksen liitteen mukaisen kaavan muuttamisesta.

Loppumääräykset. Sopimuksessa on tavanomaiset loppumääräykset. Yleissopimuksen voivat allekirjoittaa valtiot, jotka olivat Haagin kan-

sainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä silloin, kun sen 14. istunto pidettiin tai jotka kutsuttiin osallistumaan yleissopimuksen valmisteluun (31 artikla).

Yleissopimus tulee voimaan kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun kolmas ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu. Sopimukseen myöhemmin liittyvän valtion osalta sopimus tulee voimaan vastaavan ajan kuluttua sen jälkeen, kun valtio on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa (34 artikla).

3. Suomen liittyminen yleissopimukseen

Suomi on jo vuosikymmenien ajan osallistunut Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin piirissä harjoitettuun yhteistyöhön, jolla on pyritty helpottamaan kansainvälisluonteisia oikeudenkäyntejä ja jonka tuloksena on syntynyt asiaa koskevia yleissopimuksia. Nyt esillä olevalla vuoden 1980 yleissopimuksella on saatettu päätökseen vuoden 1905 ja 1954 yleissopimuksiin kohdistunut uudistustyö. Sopimus on merkittävä erityisesti kahdessa suhteessa. Hakemusten lähettämiseen ja vastaan ottamiseen sekä sopimuksessa tarkoitettujen asioiden käsittelyyn liittyvien tehtävien keskittäminen yhdelle viranomaiselle nopeuttaa ja helpottaa asioiden käsittelyä. Tällainen keskusviranomaisjärjestelmä on omaksuttu jo esimerkiksi aiemmin mainituissa vuoden 1965 ja 1970 yleissopimuksissa. Sopimuksen keskeinen periaate on, että niitä, joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa, on kohdeltava yhdenmukaisesti sopimusvaltion omien kansalaisten kanssa. Tämä periaate vastaa myös Suomen päämääriä. Oikeudenhoidon alalla annetaan yhä vähemmän merkitystä kansalaisuudelle. Muutkin sopimuksen sisältämät velvoitteet ovat kannatettavia eivätkä edellytä merkittäviä muutoksia nykyiseen lainsäädäntöömme.

Edellä mainituista syistä Suomen tulisi liittyä Haagissa vuonna 1980 tehtyyn kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamista koskevaan yleissopimukseen. Tässä esityksessä ehdotetuilla laeilla Suomen lainsäädäntö saatettaisiin vastaamaan yleissopimuksen velvoitteita ja mahdollistettaisiin se, että yleissopimus voitaisiin saattaa Suomen osalta voimaan asetuksella.

4. Yleissopimukseen liittymisen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön

Maksuton oikeudenkäynti. Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/73) 1 §:n 2 momentin mukaan ulkomaan kansalaisella ja kansalaisuutta vailla olevalla henkilöllä on samanlainen oikeus saada maksuton oikeudenkäynti kuin Suomen kansalaisella. Merkitystä ei ole siten sillä, minkä maan kansalainen maksutonta oikeudenkäyntiä hakeva on tai missä maassa hänellä on kotipaikkansa. Lainsäädäntömme vastaa näin ollen vuoden 1980 yleissopimuksen 1 artiklan määräyksiä.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 5 §:ssä säädetään siitä, mitä selvitystä maksutonta oikeudenkäyntiä hakevan on esitettävä. Ulkomaalaisen esitettävästä selvityksestä säädetään 5 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan asetuksella. Säännökset asiasta ovat maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun asetuksen (376/73) 2 §:ssä. Yleissopimuksen määräykset maksuttoman oikeudenkäynnin hakemuksen sisällöstä ja muodosta poikkeavat jonkin verran siitä, mitä mainitun lain 5 §:ssä on säädetty Suomen kansalaisen esitettävästä selvityksestä. Yleissopimuksen määräyksiä maksuttomasta oikeudenkäynnistä sovelletaan myös sellaiseen Suomen kansalaiseen, jolla on kotipaikkansa jossakin toisessa sopimusvaltiossa. Siksi olisi 5 §:n 1 momentin viimeistä virkettä muutettava siten, että asetuksella säädettäisiin selvityksen esittämisestä silloin, kun hakijan kotipaikka on muualla kuin Suomessa.

Yleissopimuksen 13 artiklan 2 kappaleessa on määrätty, että jos jollekin on 1 artiklan määräysten mukaisesti myönnetty maksuton oikeudenkäynti, myönnetään hänelle asiaa enempää tutkimatta maksuton oikeudenkäynti toisessa sopimusvaltiossa asiassa, joka koskee tässä oikeudenkäynnissä annetun päätöksen saattamista siellä tunnustetuksi ja täytäntöönpanokelpoiseksi. Suomen tuomioistuimen tai muu viranomaisen voi eräissä laissa säännellyissä tapauksissa vahvistaa ulkomaan tuomioistuimen tai viranomaisen antaman päätöksen siinä tarkoituksessa, että päätös voidaan panna Suomessa täytäntöön niin kuin Suomen tuomioistuimen tuomio tai että sille muuten annetaan sama pätevyys kuin Suomen tuomioistuimen antamalle ratkaisulle.

Kun mainitunlaisissa tapauksissa ulkomaan tuomioistuimen tai viranomaisen päätös tutkitaan täällä tunnustetuksi tai täytäntöönpanokel-

poiseksi saattamista varten, katsotaan asia hakemuslainkäyttöön kuuluvaksi, ja maksuton oikeudenkäynti siinä voidaan myöntää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan vain, jos asian laatu ja asiaan osallisen oikeusturvan toteuttaminen sitä erityisistä syistä vaatii. Maksuttoman oikeudenkäynnin saannin edellytykset ovat siis tiukemmat kuin riita- ja rikosasiassa. Lisäksi ulosotonhaltijan luona vireille pannussa asiassa ei voida myöntää maksutonta oikeudenkäyntiä. Voimassa oleva lainsäädäntömme on ristiriidassa yleissopimuksen 13 artiklan 2 kappaleen velvoitteen kanssa ensinnäkin siinä, että yleissopimuksen 13 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetuissa tapauksissa olisi Suomessa aina myönnettävä maksuton oikeudenkäynti, siis hakijan varallisuusoloja selvittämättä ja riippumatta siitä, vaatiiko asian laatu ja hakijan oikeusturvan toteuttaminen erityisistä syistä maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämistä ja toiseksi siinä, että maksuton oikeudenkäynti on myönnettävä myös ulosotonhaltijan luona vireille pannussa asiassa.

Tämän vuoksi lakiin on otettava säännös, jolla edellä kerrottu lainsäädäntömme ja sopimuksen 13 artiklan 2 kappaleen välinen ristiriita poistetaan. Erityisluonteensa vuoksi säännös on katsottu tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annettuun lakiin (*yhteistoimintalaki*, 171/21). Vastaavanlainen erityissäännös sisältyy ulkomaille annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain (370/83) 10 §:ään, joka jää edelleen noudatettavaksi.

Edellä sanottu uusi säännös ei merkitse, että ulkomaalaisen päätöksen tunnustetuksi tai täytäntöönpanokelpoiseksi hakevan asema olisi yleisesti ottaen parempi kuin hakemuslainkäyttöön kuuluvissa asioissa asiaan osallisilla muuten on. Kysymys on siitä, että ne, jotka hakevat sopimusvaltiossa annetun päätöksen saattamista Suomessa tunnustetuksi tai täytäntöönpanokelpoiseksi, asetetaan tässä suhteessa samaan asemaan Suomen tuomioistuimessa ratkaistun asian asianosaisten kanssa. Suomen tuomioistuimen ratkaisun johdostahan ei tällaista sopimuksessa tarkoitettua vahvistamismenettelyä tarvita.

Muissakin kuin edellä tarkoitetuissa tapauksissa saattaa vastaisuudessa olla tarvetta siihen, että vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta tai vastavuoroisuuden ehdolla maksuton

oikeudenkäynti myönnetään varallisuusasemaan katsomatta sellaiselle henkilölle, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa. Tämä voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi elatusapujen perintää tai huoltopäätöksen täytäntöönpanoa koskevissa asioissa. Siksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämisestä voitaisiin tällöin säätää asetuksella.

Yleinen oikeusapu. Vuoden 1980 yleissopimus koskee myös oikeudenkäynnin ulkopuolella annettavaa oikeudellista neuvontaa. Periaate on, että tällaista neuvontaa on annettava sopimusvaltiossa sopimusvaltion kansalaisille tai sellaisille henkilöille, joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa, samoin edellytyksin, kuin jos he olisivat tämän valtion kansalaisia ja heillä olisi siellä kotipaikkansa. Edellytyksenä kuitenkin on, että oikeusapua pyytävä oleskelee siinä valtiossa, jossa hän pyytää neuvontaa.

Kuntien harjoittamaan yleiseen oikeusaputoimintaan kuuluu myös oikeudellinen neuvonta oikeudenkäynnin ulkopuolella. Säännökset siitä, milloin Suomessa annetaan yleistä oikeusapua, sisältyvät yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 12 §:n 1 momenttiin (976/81). Yleistä oikeusapua annetaan ensinnäkin henkilölle, jolla on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka Suomessa. Oikeusapua voidaan antaa myös henkilölle, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, jos asialla, jossa oikeusapua pyydetään, on yhteys Suomeen ja oikeusavun antamista voidaan olosuhteet huomioon ottaen pitää perusteltuna. Yleisen oikeusavun saannissa on siis merkitystä oikeusapua pyytävän kotipaikalla, mutta ei hänen kansalaisuudellaan. Jos oikeusapua hakevan kotipaikka on Suomessa, on hänellä lain mukaan oikeus saada oikeusapua laissa säädetyin edellytyksin. Milloin oikeusapua hakevalla ei ole kotipaikkaa Suomessa, on oikeusavun antaminen harkinnanvaraista.

Suomen voimassa oleva oikeus ei ole täysin sopusoinnussa sopimuksen 2 artiklan velvoitteen kanssa, koska tässä artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa oikeusavun antaminen ei voi jäädä riippumaan viranomaisen harkinnasta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 12 §:ään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan asetuksella voitaisiin säätää, että oikeusapua annetaan myös sellaiselle henkilölle, joka ei voi saada oikeusapua nykyisen 1 momentin nojalla.

Velvollisuus asettaa vakuus. Suomen lain mukaan ei kantajalta eikä keneltäkään muulta asianosaiselta voida vaatia oikeudenkäynnissä takausta

tai muuta vakuutta. Näin ollen lainsäädäntömme on sopusoinnussa yleissopimuksen 14 artiklan kanssa, jossa diskriminoivan vakuudenasettamisvelvollisuuden kieltö on ulotettu koskemaan myös niitä, joilla on kotipaikkansa toisessa sopimusvaltiossa.

Oikeudenkäyntikuluja koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuus. Yleissopimuksen 15 artiklan määräykset oikeudenkäyntimaksuja tai -kuluja koskevan päätöksen määräämisestä Suomessa täytäntöönpanokelpoiseksi vastaavat yhteistoimintalain 16 §:n säännöksiä. Tämän lainkohdan mukaan tasavallan presidentti on, vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta ja vastavuoroisuuden ehdolla, oikeutettu määräämään, että ulkomaan tuomioistuimen päätös, jolla kantaja tai väliin tullut asianosainen on määrätty maksamaan oikeudenkäyntikuluja, on pantava Suomessa täytäntöön.

Yhteistoimintalain 17 §:n säännökset täytäntöönpanokelpoiseksi määräämistä koskevissa asioissa noudatettavasta menettelystä eivät kaikilta osiltaan vastaa yleissopimuksen määräyksiä. Lain 17 §:n 1 momentin mukaan täytäntöönpanoa pyydetään ulosotonhaltijalta joko diplomaattista tietä tai siten, että asianosainen jättää suoraan ulosotonhaltijalle hakemuskirjan. Yleissopimuksessa on tästä lainkohdasta poiketen omaksuttu keskusviranomaisjärjestelmä: pääsääntö on, että täytäntöönpanokelpoiseksi määräämistä koskeva hakemus asiakirjoineen toimitetaan Suomessa keskusviranomaiselle, joka toimittaa sen edelleen ulosotonhaltijalle. Koska Suomi tulisi vuoden 1980 yleissopimukseen liittymisestään huolimatta soveltamaan usean valtion kesken edelleen aikaisempia yleissopimuksia, joissa edellytetään diplomaattista yhteydenpitoa, tulee rinnakkain noudatettavaksi nykyistä useampia yhteydenpitoteitä. Keskusviranomaisjärjestelmän käyttö mahdollistettaisiin siten, että lain mukaan voitaisiin vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta noudattaa muutakin kuin 17 §:ssä nimenomaisesti mainittua yhteydenpitojärjestystä.

Lisäksi yhteistoimintalain 17 §:ään olisi tehtävä yleissopimuksen 17 artiklan edellyttämät tarkistukset siitä, mitä selvitystä hakemukseen on liitettävä. Lain nykyisen 17 §:n 1 momentin säännökset ovat näet tässä suhteessa yleissopimusta tiukemmat. Yleissopimuksen 17 artiklan mukaan riittää, että hakemukseen liitetään oikeaksi todistettu jäljennös päätöksen asianomaisista kohdista. Sopimusvaltio ei voi enää vaatia, että asiakirja, jonka perusteella täytäntöönpanoa pyydetään, on annettava täydellisenä. Erityistä lain-

voimaisuustodistuksen vahvistamista ei myöskään enää voida vaatia. Hakemukseen on liitettävä vain ne asiakirjat, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, että päätös on lainvoimainen ja että se on täytäntöönpanokelpoinen siinä maassa, missä päätös on annettu. Koska uuden yleissopimuksen määräykset ovat menettelyn ja muodollisuuksien osalta lievemmät kuin vuoden 1905 ja 1954 yleissopimuksen vastaavat määräykset, voisi Suomi noudattaa samanlaista käytäntöä myös suhteessa niihin valtioihin, jotka ovat osapuolina yksinomaan näissä aikaisimmissa yleissopimuksissa.

Yhteistoimintalain 17 §:n 3 momentin mukaan asiakirjasta, jota ei ole laadittu suomeksi tai ruotsiksi, on annettava diplomaattisen tai konsulivirkamiehen taikka suomalaisen valantehneen kielenkääntäjän todistama käännös. Säännös vastaa sopimuksen 17 artiklan 1 kappaleen c kohtaa käytettävää kieltä koskevin osin; asiakirjoihin on liitettävä hakemuksen vastaanottavan valtion kielelle laadittu käännös, jollei asiakirjoja ole tehty tällä kielellä. Suomen tai ruotsin kielelle tehdyn käännöksen vaatiminen ei kuitenkaan ole aina tarkoituksenmukaista. Sen vuoksi mainittua lainkohtaa ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että ulosotonhaltija voisi harkintansa mukaan hyväksyä muillekin kielille, esimerkiksi englanniksi, laaditun tai käännetyn asiakirjan. Yhteistoimintalain 17 §:n 3 momentin käännöksen todistamista koskevat säännökset ovat myös sopimuksen määräyksiä tiukemmat. Sopimuksen mukaan riittää, että käännös on oikeaksi todistettu. Yhteistoimintalain 17 §:n 3 momenttia olisikin muutettava tämän mukaisesti.

Yleissopimuksen 15 artiklassa edellytetään, että oikeudenkäyntimaksuja tai -kuluja koskeva päätös määrätään maksutta täytäntöönpanokelpoiseksi sopimusvaltiossa. Lain 18 §:n uuteen 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös määräyksen antamisen maksuttomuudesta.

Ulkomaalaisen oikeus saada tietoja julkisesta asiakirjasta. Vuoden 1980 yleissopimuksen 18 artiklan mukaan sopimusvaltion kansalaisilla ja niillä, joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa, on siviili- ja kauppa-oikeudellisissa asioissa oikeus samoin ehdoin kuin asianomaisen sopimusvaltion omilla kansalaisilla saada jäljennös tai ote julkisesta rekisteristä tai tuomioistuimen päätöksestä.

Asiakirjain julkisuutta koskeva lainsäädäntöme ei täysin vastaa yleissopimuksen 18 artiklan määräystä. Yleisten asiakirjain julkisuudesta an-

netun lain 6 §:n 1 momentin mukaan näet Suomen kansalaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta, kun ulkomaalaiselle tiedon antaminen riippuu saman pykälän 3 momentin mukaan viranomaisen harkinnasta. On huomattava, että asiakirjain julkisuudesta annetun lain 6 §:ssä ilmaistaan vain pääsääntö, josta on poikettu muualla lainsäädännössä. Esimerkiksi saman lain 3 a luvun säännöksiä asianosaisjulkisuudesta samoin kuin väestökirjalain säännöksiä väestökirjojen julkisuudesta on sovellettava yhtäläisesti kaikkiin kansalaisuuteen katsomatta.

Perusteita ei voida löytää sille, että asiakirjain julkisuus olisi rajoitetumpaa ulkomaalaiselle kuin Suomen kansalaiselle. Yleinen suuntaus Suomessa ja muuallakin on, että tämänkaltaisissa asioissa pyritään välttämään tarpeettomia kansalaisuuteen perustuvia rajoituksia. Tässä yhteydessä ei siten ole tyydytty ehdottamaan yhdenvertaisen kohtelun takaamista asiakirjain julkisuutta koskevissa asioissa pelkästään yleissopimuksen piiriin kuuluville henkilöille. Yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 6 §:ää ehdotetaankin muutettavaksi siten, että jokaisella tulisi olemaan kansalaisuudestaan riippumatta yhtäläinen oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta.

Velkavankeus. Suomessa velkavankeutta ei voi käyttää missään tapauksessa täytäntöönpanokeinona tai turvaamistoimenpiteenä. Näin ollen yleissopimuksen 19 artiklan määräys, jossa velkavankeuden diskriminoivan käytön kieltö on ulotettu koskemaan myös niitä, joilla on sopimusvaltiossa kotipaikkansa, ei edellytä muutoksia Suomen lakiin.

Koskemattomuus. Yleissopimuksen 20 artiklaan sisältyvät määräykset todistajan ja asiantuntijan koskemattomuudesta. Kun todistaja tai asiantuntija kutsutaan sopimusvaltion tuomioistuimeen toisesta sopimusvaltiosta, ei häntä 20 artiklan 2 kappaleessa mainittuna suoja-aikana saa panna syytteeseen tai pidättää eikä hänen henkilökohtaista vapauttaan muullakaan tavalla rajoittaa.

Yleiset säännökset toisesta valtiosta Suomen tuomioistuimeen saapuneen rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta sisältyvät rikoslain 1 luvun 11 §:ään. Tämän pykälän säännökset koskevat kuitenkin vain *rikosasiassa* toisesta valtiosta Suomen tuomioistuimeen saapunutta vastaajaa, todistajaa ja asiantuntijaa. Riita-asian todistajan ja asiantuntijan koskemattomuudesta on säädetty velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetussa laissa (349/75) ja laeissa, joilla on hyväksytty eräiden

kahdenkeskisten oikeusapusopimusten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Näiden lakien soveltamisala on varsin rajoitettu. Lainsäädäntöemme ei tarjoa todistajaksi tai asiantuntijaksi Suomen tuomioistuimeen saapuneelle sopimuksen 20 artiklassa edellytettyä koskemattomuutta eikä siten vastaa yleissopimuksen 20 artiklan velvoitteita. Rikoslain 1 luvun 11 §:ään ehdotetaan otettavaksi yleissopimuksen 20 artiklan edellyttämä säännös Suomen viranomaisen kutsusta ulkomaalta Suomeen riita- ja hakemusasiassa todistajaksi tai asiantuntijaksi saapuneen koskemattomuudesta.

Kun joku kutsutaan ulkomailta Suomeen todistajaksi tai asiantuntijaksi riita- tai hakemusasiassa, tulisi koskemattomuuden olla yhtäläinen riippumatta siitä, onko hänet kutsuttu saapumaan nyt puheena olevaan yleissopimukseen osallisesta vai jostakin muusta valtiosta. Rikosasioidenkaan osalta ei rikoslain 1 luvun 11 §:n 1 momentissa ole tehty eroa siinä, mistä valtiosta todistaja on Suomeen kutsuttu. Ehdotettua koskemattomuussäännöstä ei ole siksi rajoitettu vain sopimusvaltiosta kutsuttuihin todistajiin ja asiantuntijoihin.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkayönä.

6. Esityksen henkilöstö- ja organisaatoriset vaikutukset

Lakiehdotuksilla ei ole henkilöstö- tai organisaatorisia vaikutuksia.

Tarkoitus on, että oikeusministeriö määrätään keskusviranomaiseksi ja lähettäväksi viranomaiseksi sopimuksen soveltamista koskeissa asioissa. Oikeusministeriö on jo ennestään eräiden kansainvälistä oikeusapua koskevien sopimusten edellyttämä keskusviranomainen ja ministeriöllä on muitakin oikeusapuasioihin liittyviä keskeisiä tehtäviä. Nyt puheena olevassa sopimuksessa tarkoitettuja asioita tulee varsin vähän keskusviranomaiseksi määrättävän oikeusministeriön käsiteltäväksi. Yleissopimukseen liittyminen ei vaadi ministeriöön lisähenkilöstöä.

7. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Tapaukset, joissa nyt ehdotettujen lakien nojalla annettaisiin yleistä oikeusapua tai myönnettäisiin maksuton oikeudenkäynti, ovat ilmeisesti harvinaisia. Uudistusten taloudellinen vaikutus jää siis erittäin vähäiseksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

12 §. Pykälän nykyisen 2 momentin tilalle ehdotetaan otettavaksi uusi 2 momentti. Sen mukaan asetuksella voitaisiin säätää, että oikeusapua annetaan sellaiselle henkilölle, joka ei voi sitä saada 1 momentin nojalla. Pykälän nykyisen 1 momentin mukaan yleistä oikeusapua annetaan henkilölle, jolla on väestökirjalain mukainen kotipaikka Suomessa. Jos henkilöllä ei ole kotipaikka Suomessa, voidaan hänelle kuitenkin antaa oikeusapua, jos asialla, jossa oikeusapua pyyde-

tään on yhteys Suomeen ja oikeusavun antamista voidaan olosuhteet huomioon ottaen pitää perusteltuna.

Ehdotetulla uudella säännöksellä mahdollistettaisiin se, että Suomen lainsäädäntö voitaisiin asetuksella saattaa vastaamaan yleissopimuksen 2 artiklan määräystä oikeudellisen neuvonnan antamisesta. Yleisestä oikeusaputoiminnasta annettuun asetukseen (651/73) voitaisiin siis ottaa yleissopimuksen 2 artiklaa vastaava nimenomainen säännös siitä, että yleiseen oikeusapuun sisältyvää oikeudellista neuvontaa olisi annettava sellaiselle henkilölle, jolla on kotipaikka jossakin yleissopimukseen osallisessa valtiossa, jos hän neuvontaa pyytäessään oleskelee Suomessa. Neu-

vonnan antaminen ei olisi harkinnanvaraista niin kuin se nykyisin 1 momentin mukaan on sellaiselle henkilölle, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa.

Uuden 2 momentin vuoksi nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi. Tämän 3 momentin säännöksiä siitä, minkä kunnan oikeusaputoimisto antaa yleistä oikeusapua, sovellettaisiin myös uuden 2 momentin tarkoittamiin tapauksiin: oikeusapua antaisi sen kunnan oikeusaputoimisto, jossa henkilö oleskelee tai jossa asian hoitaminen on tarkoituksenmukaista.

1.2. Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

5 §. Pykälän 1 momentin mukaan asetuksella säädetään siitä, mitä selvitystä ulkomaalaisten on esitettävä maksutonta oikeudenkäyntiä pyydetessä. Tätä säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että asetuksella säädettäisiin sellaisen henkilön esitettävästä selvityksestä, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa. Sellaisen ulkomaalaisen osalta, jolla on kotipaikka Suomessa, selvityksen esittämisvelvollisuus määräytyisi pykälän yleisten säännösten mukaisesti. Tämä vastaisi myös maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun asetuksen 2 §:n 1 momenttia, jonka mukaan sellaisen ulkomaalaisen, jolla on väestökirjalain mukainen kotipaikka Suomessa, on esitettävä samanlainen vakuutus varallisuusoloistaan ja elatusvelvollisuudestaan kuin Suomen kansalaisen.

Sellaisen henkilön osalta, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa ja joka kuuluu yleissopimuksen soveltamisalan piiriin, noudatettaisiin, mitä yleissopimuksessa on määrätty hakemuksen sisällöstä. Näitä määräyksiä sovellettaisiin myös sellaiseen Suomen kansalaiseen, jolla on kotipaikka jossakin muussa sopimusvaltiossa.

Sellaisen Suomen kansalaisen osalta, jonka kotipaikka on jossakin muussa vieraassa valtiossa kuin sopimusvaltiossa, säädettäisiin asiasta myös asetuksella. Asetuksessa on tällainen henkilö perusteltua rinnastaa sellaiseen ulkomaalaiseen, jolla ei ole Suomessa kotipaikkaa.

1.3. Laki Suomen ja ulkomaan viranomaisen yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta

9 §. Lain 1 luvussa säädetään todistelun vastaanottamisesta Suomen tuomioistuimessa ulkomaan viranomaisen pyynnöstä. Lain 9 §:n 2 momentissa on säädetty, että jos tasavallan presidentti on vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta määrännyt, ettei todistelun vastaanottamisesta peritä kuluja, ei sellaisia kuluja ole ilmoitettava ulkomaan viranomaiselle. Säännös on tarpeettoman jäykkä, sillä eräät valtiot haluavat, että kulut on aina ilmoitettava. Siksi momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että kulut on ilmoitettava, jos vieraan valtion kanssa niin on sovittu.

17 §. Pykälässä on säännökset siitä menettelystä, jota on noudatettava määrättäessä ulkomaan tuomioistuimen oikeudenkäyntikuluja koskeva päätös täytäntöönpanokelpoiseksi. Pykälän nykyisen 1 momentin mukaan täytäntöönpanokelpoiseksi määräämistä koskeva hakemus toimitetaan Suomen ulosotonhaltijalle joko suoraan tai diplomaattista tietä. Tämä sääntö jäisi edelleen voimaan. Kuitenkin jos vieraan valtion kanssa on sovittu muusta yhteydenpitojärjestyksestä, olisi tätä noudatettava. Näin ollen vuoden 1980 yleissopimuksen osallisessa valtiossa annetun päätöksen täytäntöönpanokelpoiseksi määräämistä koskeva hakemus olisi sopimuksen 15 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa pääsäännön mukaan toimitettava Suomeen keskusviranomaiselle, siis oikeusministeriölle, joka toimittaisi hakemuksen edelleen ulosotonhaltijalle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hakemukseen liitettävistä asiakirjoista. Tältä osin menettely yksinkertaistuisi. Asiakirjaa, jonka täytäntöönpanoa pyydetään, ei tarvitsisi enää toimittaa kokonaisuudessaan ja alkuperäisenä. Riittää, että hakemukseen on liitetty oikeaksi todistettu jäljennös päätöksen niistä osista, joista käy ilmi asianosaisen nimi ja asema oikeudenkäynnissä sekä oikeudenkäyntikulujen ja -maksujen suoritusvelvollisuus (1 kohta). Lisäksi vaaditaan, että hakemukseen on liitetty todistus siitä, että päätös on lainvoimainen ja täytäntöönpanokelpoinen siinä valtiossa, jossa se on annettu (2 kohta). Kysymykseen tulee sellaisen vieraan valtion asianomaisen viranomaisen antama todistus, jonka tehtävänä on antaa todistuksia näistä seikoista. Toisin kuin nykyisessä laissa todistusta ei vaadita

enää siitä, että lainvoimaisuutta ja täytäntöönpanokelpoisuutta koskeva todistus on asianomaisen viranomaisen antama.

Pykälän 3 momentissa on säännökset käytettävästä kielestä. Ne eroavat pykälän nykyisestä 3 momentista ensinnäkin siinä, että ulosotonhaltija voi sallia poikkeuksen siitä pääsäännöstä, jonka mukaan hakemus ja siihen liitettävät asiakirjat on oltava laaditut suomeksi tai ruotsiksi taikka että niihin on oltava liitetty käännös jommallekummalle näistä kielistä. Asiakirjasta tehdyn käännöksen ei tarvitse enää olla diplomaattisen tai konsulivirkamiehen taikka suomalaisen valantehteen kielenkääntäjän todistama. Riittää, että käännös on oikeaksi todistettu.

Pykälän muutettavaksi ehdotetun 2 ja 3 momentin säännöksiä sovellettaisiin myös hakemuksiin, jotka koskevat pelkästään vuoden 1905 tai 1954 yleissopimukseen osallisessa valtiossa annettuja päätöksiä.

18 §. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään menettelystä oikeudenkäyntikuluja koskevaa päätöstä täytäntöönpanokelpoiseksi määrättäessä. Nyt pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan tällaisen asian käsittelystä ja siitä laadittavasta toimituskirjasta ei saa periä maksua. Säännös vastaa vuoden 1980 yleissopimuksen 15 artiklaa, jonka mukaan täytäntöönpanokelpoisuutta koskeva määräys annetaan maksutta. Maksuvapautus koskee myös niitä tapauksia, joissa oikeudenkäyntikuluja koskeva päätös on annettu johonkin aikaisempaan yleissopimukseen osallisessa valtiossa.

4 luku. Maksuttoman oikeudenkäynnin myöntäminen eräissä tapauksissa

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 luku, johon tulisivat säännökset maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämisestä eräissä tapauksissa.

19 §. Pykälä koskee yleissopimuksen 13 artiklan 2 kappaleessa säänneltyä tapausta. Jos jollekin on myönnetty maksuton oikeudenkäynti yleissopimuksen 1 artiklan mukaisesti joko kokonaan tai osittain, on hänelle hakemuksesta myönnettävä maksuton oikeudenkäynti hänen pyytäessä vieraassa valtiossa annetun tuomioistuimen päätöksen saattamista Suomessa tunnustetuksi ja täytäntöönpanokelpoiseksi. Maksuton oikeudenkäynti on siis myönnettävä tutkimatta, onko hakijalla siihen taloudellisen asemansa vuoksi tarvetta tai edellyttääkö asian laatu ja hänen oikeusturvansa toteuttaminen sitä erityis-

tä syistä. Säännös voi tulla sovellettavaksi esimerkiksi vahvistettaessa ulkomailla annettua avioerotuomiota Suomessa kansainvälisoikeudellisista perhesuhteista annetun lain (379/29) 12 §:n mukaisesti tai määrättäessä toisessa pohjoismaassa annetun yksityisoikeudellista asiaa koskevan tuomion täytäntöönpanemisesta Suomessa (Laki yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien pohjoismaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta, 588/77). Maksuton oikeudenkäynti on myönnettävä myös ulosotonhaltijan luona vireille pannussa asiassa.

Ulkomailla annettua elatusapua koskevan päätöksen täytäntöönpanoa koskevassa asiassa myönnettävästä maksuttomasta oikeudenkäynnistä on säädetty ulkomailla annetun elatusapupäätöksen tunnustamisesta annetun lain 10 §:ssä. Koska tätä lakia on pidettävä erityislakina, tulevat sen asianomaiset säännökset noudatettavaksi nyt ehdotetun lain säännösten sijasta.

20 §. Tämän pykälän mukaan voitaisiin asetuksella säätää, että muissakin kuin 19 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa olisi maksuton oikeudenkäynti pyynnöstä myönnettävä, vaikka maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämisen edellytyksiä ei muutoin olisi olemassa. Maksuton oikeudenkäynti voitaisiin tällöin myöntää vain sellaiselle henkilölle, jolla ei ole Suomessa kotipaikkaa. Edellytyksenä maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämiselle on, että vastavuoroinen kohdeltu myönnetään henkilölle, joilla on Suomessa kotipaikka. Uudistus liittyy lähinnä sopimus- tai vastavuoraisuusjärjestelyihin, joita Suomi tullee vastaisuudessa tekemään määrättyistä kysymyksistä tiettyjen valtioiden kanssa. Tarkoitus onkin, että maksuton oikeudenkäynti myönnettäisiin tämän pykälän nojalla vain tietyissä asetuksella tarkasti rajattavissa asioissa.

1.4. Laki rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta

11 §. Pykälässä säädetään vieraasta valtiosta Suomen tuomioistuimeen saapuneen rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta. Pykälän 1 momentti koskee rikosasiassa todistajaksi ja 3 momentti rikosasiassa vastaajiksi saapuneita sekä 2 momentti niitä, jotka on kutsuttu Suomeen kuultaviksi velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetun lain nojalla.

Pykälään ehdotetaan nyt lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin riita- ja hakemus-

asiassa Suomen tuomioistuimeen todistajaksi tai asiantuntijaksi saapuneen koskemattomuudesta. Koskemattomuuden sisältönä olisi, ettei tällaista henkilöä saa Suomessa panna syytteeseen tai vangita eikä hänen henkilökohtaista vapauttaan muutenkaan rajoittaa ennen hänen saapumistaan tehdyn rikoksen tai annetun tuomion johdosta.

Lainkohdassa säädettäisiin myös koskemattomuuden kestosta. Koskemattomuus alkaa seitsemän päivää ennen sitä päivää, jona todistajan tai asiantuntijan kuulustelu on määrätty pidettäväksi. Koskemattomuus lakkaa sen jälkeen, kun todistajalla tai asiantuntijalla on ollut tilaisuus poistua maasta viidentoista peräkkäisen päivän ajan siitä päivästä, jona hänelle on ilmoitettu, ettei hänen läsnäolonsa enää ole tarpeen. Koskemattomuus kestäisi näin ollen kauemmin kuin yleissopimuksessa on edellytetty. Yleissopimuksen 20 artiklan mukaan näet koskemattomuus lakkaa jo seitsemän päivän kuluttua edellä tarkoitettusta ajankohdasta. Tämä eroavaisuus johtuu siitä, että riita-asiassa todistajaksi tai asiantuntijaksi saapuneet on haluttu asettaa samaan asemaan rikosasiassa todistajaksi tai vastaajaksi saapuneiden kanssa. Viimeksi mainittujen henkilöiden osalta koskemattomuus kestää näet viisitoista päivää siitä, kun estettä poistumiseen ei ole ollut (ks. rikoslain 1 luvun 11 §:n 1 ja 3 momentti sekä laki keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä Suomen ja ulkomaan viranomaisen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa eräissä tapauksissa, 284/80, 1 §). Kansainvälisoikeudellisesti ei ole estettä sille, että Suomen lain mukaan koskemattomuus kestäisi kauemmin kuin yleissopimuksessa vaaditaan.

Koskemattomuus on voimassa vain, jos todistaja tai asiantuntija on saapunut Suomen tuomioistuimeen Suomen viranomaisen kutsusta tai nimenomaisella suostumuksella. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 26 a §:n (520/75) mukaan ulkomaalla todistajalle tiedoksi annettavan kutsun antaa kihlakunnantuomari tai raastuvan-oikeuden puheenjohtaja. Mahdollista kuitenkin on, että todistaja saapuu tuomioistuimeen yksityisen asianosaisen pyynnöstä. Milloin tuomioistuimella on esimerkiksi välipäätöksessä velvoittanut asianosaisen kutsumaan todistajan, on koskemattomuus voimassa tällaisen asianosaisen vieraasta valtiosta kutsumiin todistajiin.

Nyt ehdotettu 4 momentti koskisi kaikkia riita- ja hakemusasiassa todistajaksi tai asiantuntijaksi Suomeen tulleita, olivatpa he saapuneet vuoden 1980 tai muuhun Haagin riita-asiain

oikeudenkäyntiä koskevaan yleissopimukseen osallisesta tai jostakin muusta valtiosta.

Jos todistaja on saapunut toisesta pohjoismaasta velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen annetun lain mukaisesti, on hänen koskemattomuudestaan tällöin voimassa, mitä sanotun lain 6 §:ssä on säädetty. Merkittävää eroa sanotun lain ja nyt ehdotetun lain koskemattomuutta koskevilla säännöksillä ei ole.

1.5. Laki yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

6 §. Pykälän 1 momentin mukaan oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta on nykyisin vain Suomen kansalaisella. Tätä momenttia ehdotetaan yleisperusteluissa mainituista syistä tarkistettavaksi siten, että sanat "Suomen kansalaisella" korvattaisiin sanalla "Jokaisella". Vastaavasti 3 momentti, jonka mukaan tiedon antaminen ulkomaalaiselle julkisesta asiakirjasta riippuu viranomaisen harkinnasta, kumottaisiin. Näin kaikilla tulisi olemaan kansalaisuudestaan riippumatta yhtäläinen oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta. Uudistus merkitsee ennen muuta sitä, että viranomaisen on 7 §:n mukaisesti annettava pyynnöstä ulkomaan kansalaiselle julkisesta asiakirjasta virallinen jäljennös tai ote taikka, mikäli tilan puolesta ja virkatoimintaa haittaamatta käy päinsä, annettava asiakirja viranomaisen luona luettavaksi ja jäljennettäväksi. Myös oikeushenkilöllä olisi oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta.

Asiakirjoista, jotka lain 3—5 §:n perusteella eivät vielä ole julkisia, ei Suomen kansalainenkaan 6 §:n 2 momentin nojalla saa tietoa ilman viranomaisen lupaa. Tätä säännöstä ei ehdoteta muutettavaksi. Edellä selostetun uudistuksen ilmentämän periaatteen mukaista on, että 2 momentissa tarkoitettujen luvan myöntämistä harkittaessa Suomen kansalaisia ja ulkomaalaisia kohdeltaisiin lähtökohtaisesti samalla tavoin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Nyt käsiteltävänä olevaan yleissopimukseen liittyminen tulee edellyttämään asetuksentasoisia säännöksiä muun muassa siitä, mikä viranomaisen Suomessa tulee toimimaan yleissopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena ja lähettävänä

viranomaisena. Tällaiset säännökset voidaan antaa sen asetuksen yhteydessä, jolla yleissopimus saatetaan voimaan. Yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 12 §:ään ehdotetun uuden 2 momentin nojalla tullaan asetuksella säätämään siitä, kenelle yleistä oikeusapua on annettava. Lisäksi maksuttomasta oikeudenkäynnistä annettua asetusta on tarkistettava. Asetusluonnoksia ei ole liitetty esitykseen.

1.

Laki

yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään yleisestä oikeusaputoiminnasta 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain 12 §:ään, sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (976/81), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

12 §

— — — — —
Asetuksella voidaan säätää, että oikeusapua annetaan myös sellaiselle henkilölle, joka ei voi saada sitä 1 momentin nojalla.
— — — — —

3. Voimaantulo

Yleissopimukseen liittymiseen vaatimien toimenpiteiden vuoksi ehdotetaan, että esityksessä ehdotetut lait tulisivat voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

2.

Laki

maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (87/73) 5 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

5 §

Maksutonta oikeudenkäyntiä voidaan pyytää kirjallisesti tai asian suullisessa käsittelyssä myös suullisesti. Pyynnön yhteydessä hakijan on annettava kirjallinen vakuutus varallisuusoloistaan ja elatusvelvollisuudestaan sekä muu saatavissa oleva tarpeellinen selvitys. Vakuutuksen on oltava hakijan kotipaikan kunnan sen viranomaisen oikeaksi todistama, jonka tehtävänä on antaa todistuksia kunnassa asuvien henkilöiden varattomuudesta tai vähävaraisuudesta. Oikeaksi todistamis-

— — — — —
ta ei vaadita, jos hakijan kotipaikka ei ole vaikeudetta selvitettävissä tai vakuutuksessa ilmoitetut tiedot havaitaan totuutta vastaaviksi. Selvityksen esittämisestä silloin, kun hakijalla on kotipaikka muualla kuin Suomessa, säädetään asetuksella.
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

3.

Laki

Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa 10 päivänä kesäkuuta 1921 annetun lain (171/21) 9 §:n 2 momentti ja 17 § sekä

lisätään 18 §:ään, sellaisena kuin se on 18 päivänä helmikuuta 1927 annetussa laissa (49/27), uusi 3 momentti, sekä lakiin uusi 4 luku seuraavasti:

1 luku

Ulkomaan viranomaiselle annettava virka-apu

9 §

Jos tasavallan presidentti, vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta, on määrännyt, ettei määrätynlaisia kuluja ole perittävä, alkoon sellaisia kuluja ulkomaan viranomaiselle ilmoitet-
tako, jollei toisin ole sovittu.

3 luku

Ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpano eräissä tapauksissa

17 §

Edellä 16 §:ssä tarkoitetun päätöksen täytäntöönpanoa pyydetään, jollei vieraan valtion kanssa ole toisin sovittu, ulosotonhaltijalta joko diplomaattista tietä tai siten, että asianosainen jättää suoraan ulosotonhaltijalle hakemuksen.

Hakemukseen on liitettävä:

1) oikeaksi todistettu jäljennös päätöksen niistä osista, joista käy ilmi asianosaisten nimi ja asema oikeudenkäynnissä sekä oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus; sekä

2) todistus siitä, että päätös on lainvoimainen ja täytäntöönpanokelpoinen siinä valtiossa, jossa se on annettu.

Jos asiakirja on laadittu muulla kielellä kuin suomeksi tai ruotsiksi, on hakemukseen liitettävä oikeaksi todistettu käännös siitä jommalle kummalle näistä kielistä, jollei ulosotonhaltija myönnä tästä poikkeusta.

18 §

Asian käsittelystä tai asiassa annettavasta toimituskirjasta ei peritä maksua.

4 luku

Maksuttoman oikeudenkäynnin myöntäminen eräissä tapauksissa

19 §

Asiassa, joka koskee Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 tehtyyn kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamista koskevaan yleissopimukseen osallisessa valtiossa annetun tuomioistuimen päätöksen saattamista Suomessa tunnus-
tetuksi tai täytäntöönpanokelpoiseksi, on hakijalle pyynnöstä myönnettävä maksuton oikeudenkäynti korvausvelvollisuudesta valtiolle, jos hakijalla on kokonaan tai osittain ollut maksuton oikeudenkäynti siinä menettelyssä, jossa päätös on annettu.

20 §

Asetuksella voidaan vastavuoroisuuden ehdolla säätää, että maksuton oikeudenkäynti myönnetään asetuksessa säädettävissä asioissa pyynnöstä henkilölle, jolla ei ole kotipaikka Suomessa ja jolle maksutonta oikeudenkäyntiä ei muutoin voida myöntää.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

4.

Laki**rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään rikoslain 1 luvun 11 §:ään, sellaisena kuin se on 20 päivänä kesäkuuta 1963, 23 päivänä toukokuuta 1975 ja 9 päivänä heinäkuuta 1976 annetuissa laeissa (320/63, 350/75 ja 602/76), uusi näin kuuluva 4 momentti:

1 luku**Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta****11 §**

— — — — —
 Suomen viranomaisen kutsusta tai nimenomaisella suostumuksella toisesta valtiosta tänne riita- tai hakemusasiassa todistajaksi tai asiantuntijaksi tullutta ei saa Suomessa panna syytteeseen tai vangita eikä hänen henkilökohtaista vapauttaan muuten rajoittaa ennen hänen saapumistaan tehdyn rikoksen tai annetun tuomion johdosta. Edellä tässä momentissa tarkoitettu koskematto-

muus alkaa seitsemän päivää ennen sitä päivää, jona todistajan tai asiantuntijan kuulustelu on määrätty pidettäväksi, ja lakkaa sen jälkeen kun hänellä on ollut tilaisuus poistua maasta viiden- toista peräkkäisen päivän ajan siitä päivästä, jona hänelle on ilmoitettu, ettei hänen läsnäolonsa enää ole tarpeen. Jos todistaja tai asiantuntija on kutsuttu 2 momentissa mainitun lain nojalla, noudatetaan sanotun lain säännöksiä.

— — — — —
 Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

5.

Laki**yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yleisten asiakirjain julkisuudesta 9 päivänä helmikuuta 1951 annetun lain (83/51) 6 §:n 3 momentti sekä
muutetaan 6 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

6 §

Jokaisella on oikeus saada tieto yleisestä asiakirjasta, joka on julkinen.

— — — — —
 Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 1987

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Matti Louekoski*

1.

Liite

Laki

yleisestä oikeusaputoiminnasta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään yleisestä oikeusaputoiminnasta 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain 12 §:ään, sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (976/81), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12 §

Asetuksella voidaan säätää, että oikeusapua annetaan myös sellaiselle henkilölle, joka ei voi saada sitä 1 momentin nojalla.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

2.

Laki

maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan maksuttomasta oikeudenkäynnistä 2 päivänä helmikuuta 1972 annetun lain (87/73) 5 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §.

Maksutonta oikeudenkäyntiä voidaan pyytää kirjallisesti tai asian suullisessa käsittelyssä myös suullisesti. Pyynnön yhteydessä hakijan on annettava kirjallinen vakuutus varallisuusoloistaan ja elatusvelvollisuudesta sekä muu saatavissa oleva tarpeellinen selvitys. Vakuutuksen on oltava hakijan kotipaikan kunnan sen viranomaisen oikeaksi todistama, jonka tehtävänä on antaa todistuksia kunnassa asuvien henkilöiden varattomuudesta tai vähävaraisuudesta. Oikeaksi todistamista ei vaadita, jos hakijan kotipaikka ei ole vaikeudetta selvitettävissä tai vakuutuksessa ilmoitetut tiedot havaitaan totuutta vastaaviksi. Ulkomaalaisen esitettävästä selvityksestä määrätään asetuksella.

5 §

Maksutonta oikeudenkäyntiä voidaan pyytää kirjallisesti tai asian suullisessa käsittelyssä myös suullisesti. Pyynnön yhteydessä hakijan on annettava kirjallinen vakuutus varallisuusoloistaan ja elatusvelvollisuudesta sekä muu saatavissa oleva tarpeellinen selvitys. Vakuutuksen on oltava hakijan kotipaikan kunnan sen viranomaisen oikeaksi todistama, jonka tehtävänä on antaa todistuksia kunnassa asuvien henkilöiden varattomuudesta tai vähävaraisuudesta. Oikeaksi todistamista ei vaadita, jos hakijan kotipaikka ei ole vaikeudetta selvitettävissä tai vakuutuksessa ilmoitetut tiedot havaitaan totuutta vastaaviksi. Selvityksen esittämisestä silloin, kun hakijalla on kotipaikka muualla kuin Suomessa, säädetään asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

3.

Laki

Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa 10 päivänä kesäkuuta 1921 annetun lain (171/21) 9 §:n 2 momentti ja 17 § sekä

lisätään 18 §:ään, sellaisena kuin se on 18 päivänä helmikuuta 1927 annetussa laissa (49/27), uusi 3 momentti, sekä lakiin uusi 4 luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Ulkomaan viranomaiselle annettava virka-apu

9 §

Jos tasavallan presidentti, vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta, on määrännyt, ettei määrätynlaisia kuluja ole perittävä, alköön sellaisia kuluja ulkomaan viranomaiselle ilmoitettako.

Jos tasavallan presidentti, vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen johdosta, on määrännyt, ettei määrätynlaisia kuluja ole perittävä, alköön sellaisia kuluja ulkomaan viranomaiselle ilmoitettako, *jollei toisin ole sovittu.*

3 luku

Ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpano eräissä tapauksissa

17 §.

Sellaisen päätöksen täytäntöönpanoa, kuin 16 §:ssä sanotaan, pyydetään ulosotonhaltijalta joko diplomaattista tietä tai siten, että asianomainen jättää suoraan ulosotonhaltijalle hakemuskirjan; ja tulee pyyntöä seurata asiakirja, jonka täytäntöönpanoa pyydetään. Samalla on joko jätettävä vieraan valtion viranomaisen todistus siitä, että päätös on saanut lainvoiman, sekä todistus, että ensinmainittu todistus on asianomaisen viranomaisen antama, taikka muulla tavoin näytettävä niin hyvin että pyynnön perusteena oleva asiakirja on asianmukaisessa muodossa annettu kuin että päätös on saanut lainvoiman.

Todistuksen, jolla päätöksen lainvoimasta annettu todistus vahvistetaan oikeaksi, tulee olla Suomen lähetystön tai konsulin taikka vieraan valtion oikeushallinnon ylimmän viranomaisen antama.

17 §

Edellä 16 §:ssä tarkoitetun päätöksen täytäntöönpanoa pyydetään, jollei vieraan valtion kanssa ole toisin sovittu, ulosotonhaltijalta joko diplomaattista tietä tai siten, että asianomainen jättää suoraan ulosotonhaltijalle hakemuksen.

Hakemukseen on liitettävä:

1) *oikeaksi todistettu jäljennös päätöksen niistä osista, joista käy ilmi asianosaisten nimi ja asema oikeudenkäynnissä sekä oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus; sekä*

2) *todistus siitä, että päätös on lainvoimainen ja täytäntöönpanokelpoinen siinä valtiossa, jossa se on annettu.*

Voimassa oleva laki

Jos jokin asiakirjoista on laadittu muulla kielellä kuin suomeksi tai ruotsiksi, on diplomaattisen tai konsulivirkamiehen taikka suomalaisen valan-
tehteen kielenkääntäjän todistama käännös siitä asiakirjasta myös annettava; käännöstä ei kuitenkaan vaadita pyynnön perusteena olevan asiakirjan muusta osasta kuin itse päätöksestä.

Ehdotus

Jos *asiakirja* on laadittu muulla kielellä kuin suomeksi tai ruotsiksi, on *hakemukseen liitettävä oikeaksi todistettu käännös siitä jommalle kummalle näistä kielistä, jollei ulosotonhaltija myönnä tästä poikkeusta.*

18 §

Asian käsittelystä tai asiassa annettavasta toimituskirjasta ei peritä maksua.

4 luku

**Maksuttoman oikeudenkäynnin myöntäminen
eräissä tapauksissa**

19 §

*Asiassa, joka koskee Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 tehtyyn kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien helpottamista koskevaan yleissopimukseen osallisessa valtiossa annetun tuomioistuimen päätöksen saattamista Suomessa tunnus-
tetuksi tai täytäntöönpanokelpoiseksi, on hakijalle pyynnöstä myönnettävä maksuton oikeudenkäynti korvausvelvollisuudetta valtiolle, jos hakijalla on kokonaan tai osittain ollut maksuton oikeudenkäynti siinä menettelyssä, jossa päätös on annettu.*

20 §

Asetuksella voidaan vastavuoroisuuden ehdolla säätää, että maksuton oikeudenkäynti myönnetään asetuksessa säädettävissä asioissa pyynnöstä henkilölle, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa ja jolle maksutonta oikeudenkäyntiä ei muutoin voida myöntää.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

4.

Laki**rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään rikoslain 1 luvun 11 §:ään, sellaisena kuin se on 20 päivänä kesäkuuta 1963, 23 päivänä toukokuuta 1975 ja 9 päivänä heinäkuuta 1976 annetuissa laeissa (320/63, 350/75 ja 602/76), uusi näin kuuluva 4 momentti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***1 luku****Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta****11 §**

Suomen viranomaisen kutsusta tai nimenomaisella suostumuksella toisesta valtiosta tänne riittä tai hakemusasiassa todistajaksi tai asiantuntijaksi tullutta ei saa Suomessa panna syytteeseen tai vangita eikä hänen henkilökohtaista vapauttaan muuten rajoittaa ennen hänen saapumistaan tehdyn rikoksen tai annetun tuomion johdosta. Edellä tässä momentissa tarkoitettu koskemattomuus alkaa seitsemän päivää ennen sitä päivää, jona todistajan tai asiantuntijan kuulustelu on määrätty pidettäväksi, ja loppuu sen jälkeen kun hänellä on ollut tilaisuus poistua maasta viiden toista peräkkäisen päivän ajan siitä päivästä, jona hänelle on ilmoitettu, ettei hänen läsnäolonsa enää ole tarpeen. Jos todistaja tai asiantuntija on kutsuttu 2 momentissa mainitun lain nojalla, noudatetaan sanotun lain säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohdana.

5.

Laki

yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan yleisten asiakirjain julkisuudesta 9 päivänä helmikuuta 1951 annetun lain (83/51) 6 §:n
3 momentti sekä
muutetaan 6 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 §.

Suomen kansalaisella on oikeus saada tieto
yleisestä asiakirjasta, joka on julkinen.

6 §

Jokaisella on oikeus saada tieto yleisestä asia-
kirjasta, joka on julkinen.

*Tiedon antaminen ulkomaalaiselle julkisesta
asiakirjasta riippuu viranomaisen harkinnasta.*

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohdana.

(SuomennoS)

Liite

YLEISSOPIMUS

kansainvälisluonteisten oikeudenkäyntien
helpottamisesta

Tämän yleissopimuksen allekirjoittajavaltiot,
haluten helpottaa kansainvälisluonteisia oikeu-
denkäyntejä,

ovat tässä tarkoituksessa päättäneet tehdä yleis-
sopimuksen ja sopineet seuraavista määräyksistä:

1 LUKU

Maksuton oikeudenkäynti

1 artikla

Sopimusvaltion kansalaisilla sekä henkilöillä,
joilla on kotipaikkansa jossakin sopimusvaltiossa,
on oikeus saada maksuton oikeudenkäynti siviili-
ja kauppaoikeudellisissa asioissa jokaisessa sopi-
musvaltiossa samoin edellytyksin kuin jos he
olisivat tämän valtion kansalaisia ja heillä olisi
siellä kotipaikkansa.

Niillä, joihin 1 kappaleen määräyksiä ei sovel-
leta, mutta joilla on ollut kotipaikka aikaisem-
min sopimusvaltiossa, jossa oikeudenkäynti on
tai tulee vireille, on kuitenkin oikeus saada
maksuton oikeudenkäynti 1 kappaleen määräys-
ten mukaisesti, jos kanne välittömästi perustuu
seikkaan, joka on tapahtunut siinä valtiossa, jossa
heillä on aikaisemmin ollut kotipaikkansa.

Niissä valtioissa, joissa maksuton oikeuden-
käynti myönnetään hallinto-, sosiaali-, vero-,
tulli- tai valuutaoikeudellisessa asiassa, sovelle-
taan tämän artiklan määräyksiä asioihin, jotka on
pantu vireille sellaisia asioita varten toimivaltai-
sessa tuomioistuimessa.

2 artikla

Yleissopimuksen 1 artiklan määräyksiä sovelle-
taan oikeudelliseen neuvontaan, jos oikeusapua
pyytävä oleskelee siinä valtiossa, jossa neuvontaa
pyydetään.

CONVENTION

on International Access to Justice

The States signatory to this Convention,
Desiring to facilitate international access to
justice,

Have resolved to conclude a Convention for
this purpose and have agreed upon the following
provisions —

CHAPTER I

Legal Aid

Article 1

Nationals of any Contracting State and persons
habitually resident in any Contracting State shall
be entitled to legal aid for court proceedings in
civil and commercial matters in each Contracting
State on the same conditions as if they themsel-
ves were nationals of and habitually resident in
that State.

Persons to whom paragraph 1 does not apply,
but who formerly had their habitual residence in
a Contracting State in which court proceedings
are to be or have been commenced, shall never-
theless be entitled to legal aid as provided by
paragraph 1 if the cause of action arose out of
their former habitual residence in that State.

In States where legal aid is provided in admi-
nistrative, social or fiscal matters, the provisions
of this Article shall apply to cases brought before
the courts or tribunals competent in such mat-
ters.

Article 2

Article 1 shall apply to legal advice provided
the person seeking advice is present in the State
where advice is sought.

3 artikla

Jokainen sopimusvaltio määrää keskusviranomaisen, joka ottaa vastaan tämän yleissopimuksen mukaisesti tehdyt maksutonta oikeudenkäyntiä koskevat hakemukset ja ryhtyy niiden johdosta asianmukaisesti toimiin.

Liittovaltiot ja valtiot, joissa on voimassa useita oikeusjärjestelmiä, voivat määrätä useamman keskusviranomaisen. Jos keskusviranomaisen, jolle hakemus toimitetaan, ei ole toimivaltainen sitä käsittelemään, sen on toimitettava hakemus edelleen saman sopimusvaltion toimivaltaiselle keskusviranomaiselle.

4 artikla

Jokainen sopimusvaltio määrää yhden tai useamman lähettävän viranomaisen, jonka tehtävänä on toimittaa maksutonta oikeudenkäyntiä koskevat hakemukset vastaanottavan valtion toimivaltaiselle keskusviranomaiselle.

Maksutonta oikeudenkäyntiä koskevat hakemukset toimitetaan muun viranomaisen myötävaikutuksesta tähän yleissopimukseen liitetyn kaavan mukaisesti.

Sopimusvaltio voi toimittaa hakemuksen myös diplomaattiteitse.

5 artikla

Jollei maksuttoman oikeudenkäynnin hakija ole siinä valtiossa, jossa hän hakee maksutonta oikeudenkäyntiä, hän voi toimittaa hakemuksensa sen sopimusvaltion lähettävälle viranomaiselle, missä hänellä on kotipaikkansa. Tämä ei kuitenkaan estä hakijaa toimittamasta hakemustaan muulla tavalla vastaanottavan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Hakemuksen on oltava tämän yleissopimuksen liitteenä olevan kaavan mukainen ja siihen on liitettävä tarpeelliset asiakirjat. Hakemuksen vastaanottava valtio voi tarvittaessa vaatia lisäselvityksiä ja täydentäviä asiakirjoja.

Sopimusvaltio voi antaa selityksen, että sen vastaanottava keskusviranomaisen hyväksyy myös muulla tavalla toimitettuja hakemuksia.

6 artikla

Lähettävän viranomaisen on avustettava hakijaa huolehtimaan siitä, että hakemukseen on liitetty kaikki selvitykset ja asiakirjat, jotka tämän

Article 3

Each Contracting State shall designate a Central Authority to receive, and take action on, applications for legal aid submitted under this Convention.

Federal States and States which have more than one legal system may designate more than one Central Authority. If the Central Authority to which an application is submitted is not competent to deal with it, it shall forward the application to whichever other Central Authority in the same Contracting State is competent to do so.

Article 4

Each Contracting State shall designate one or more transmitting authorities for the purpose of forwarding applications for legal aid to the appropriate Central Authority in the requested State.

Applications for legal aid shall be transmitted, without the intervention of any other authority, in the form of the model annexed to this Convention.

Nothing in this Article shall prevent an application from being submitted through diplomatic channels.

Article 5

Where the applicant for legal aid is not present in the requested State, he may submit his application to a transmitting authority in the Contracting State where he has his habitual residence, without prejudice to any other means open to him of submitting his application to the competent authority in the requested State.

The application shall be in the form of the model annexed to this Convention and shall be accompanied by any necessary documents, without prejudice to the right of the requested State to require further information or documents in appropriate cases.

Any Contracting State may declare that its receiving Central Authority will accept applications submitted by other channels or methods.

Article 6

The transmitting authority shall assist the applicant in ensuring that the application is accompanied by all the information and docu-

viranomaisen tietämän mukaan ovat tarpeen hakemuksen tutkimista varten. Sen tulee varmistaa, että hakemus täyttää muotoa koskevat määräykset.

Jos lähettävä viranomainen katsoo, että hakemus on ilmeisen perusteeton, se voi kieltäytyä toimittamasta sitä edelleen.

Lähettävän viranomaisen on tarvittaessa avustettava hakijaa hankkimaan asiakirjoista maksuton käännös.

Lähettävän viranomaisen on vastattava hakemuksen vastaanottaneen keskusviranomaisen esittämiin täydentäviin tiedusteluihin.

7 artikla

Hakemus, sen tueksi esitetyt asiakirjat sekä vastaukset lisäselvitystä koskeviin pyyntöihin on laadittava sen valtion virallisella kielellä, jolta maksutonta oikeudenkäyntiä haetaan, tai jollakin sen virallisista kielistä taikka niihin on liitettävä tälle kielelle tehty käännös.

Jos hakemuksen toimittavassa valtiossa ei voida vaikeuksista saada käännöstä millekään hakemuksen vastaanottavan valtion viralliselle kielelle, viimeksi mainitun valtion on hyväksyttävä asiakirjat, jotka on laadittu englannin tai ranskan kielellä tai joihin on liitetty käännös jommallakummalle näistä kielistä.

Ilmoitukset ja tiedustelut, jotka vastaanottava keskusviranomainen lähettää, voidaan laatia hakemuksen vastaanottavan valtion virallisella kielellä tai jollakin sen virallisista kielistä taikka englannin tai ranskan kielellä. Jos lähettävän viranomaisen toimittama hakemus on laadittu englannin tai ranskan kielellä taikka siihen on liitetty tälle kielelle tehty käännös, hakemuksen vastaanottavan keskusviranomaisen on kuitenkin laadittava ilmoituksensa ja tiedustelunsa jommallakummalla näistä kielistä.

Edellä olevien kappaleiden soveltamisesta aiheutuvista kääntämiskuluista vastaa hakemuksen toimittava valtio. Hakemuksen vastaanottava valtio ei kuitenkaan saa vaatia korvausta siellä tehdyistä käännöksistä.

8 artikla

Vastaanottavan keskusviranomaisen on ratkaistava hakemus tai ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta hakemuksen vastaanottaneen valtion toimivaltainen viranomainen ratkaisisi asian.

Vastaanottavan keskusviranomaisen on toimittava lisäselvitystä koskevat pyynnöt lähettävälle

ments known by it to be necessary for consideration of the application. It shall ensure that formal requirements are met.

If it appears to the transmitting authority that the application is manifestly unfounded, it may refuse to transmit the application.

It shall assist the applicant in obtaining without charge a translation of the documents where such assistance is appropriate.

It shall reply to requests for further information from the receiving Central Authority in the requested State.

Article 7

The application, the supporting documents and any communications in response to requests for further information shall be in the official language or in one of the official languages of the requested State or be accompanied by a translation into one of those languages.

However, where in the requesting State it is not feasible to obtain a translation into the language of the requested State, the latter shall accept the documents in either English or French or the documents accompanied by a translation into one of those languages.

Communications emanating from the receiving Central Authority may be drawn up in the official language or one of the official languages of the requested State or in English or French. However, where the application forwarded by the transmitting authority is in either English or French, or is accompanied by a translation into one of those languages, communications emanating from the receiving Central Authority shall also be in one of those languages.

The costs of translation arising from the application of the preceding paragraphs shall be borne by the requesting State, except that any translations made in the requested State shall not give rise to any claim for reimbursement on the part of that State.

Article 8

The receiving Central Authority shall determine the application or shall take such steps as are necessary to obtain its determination by a competent authority in the requested State.

The receiving Central Authority shall transmit requests for further information to the transmit-

viranomaiselle ja ilmoitettava tälle hakemuksen tutkimiseen liittyvistä vaikeuksista ja asiassa tehdyistä ratkaisusta.

9 artikla

Milloin maksuttoman oikeudenkäynnin hakija ei asu sopimusvaltiossa, hän voi jättää hakemuksensa konsulateitse. Tämä ei kuitenkaan estä hakijaa toimittamasta hakemustaan muulla tavalla hakemuksen vastaanottavan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Sopimusvaltio voi antaa selityksen, jonka mukaan sen vastaanottava keskusviranomainen hyväksyy myös muulla tavalla toimitetut hakemukset.

10 artikla

Tämän luvun määräysten mukaisesti toimitettujen asiakirjojen osalta ei saa vaatia laillistamista eikä muutakaan vastaavanlaista muodollisuutta.

11 artikla

Tämän luvun mukaan toimitetun maksutonta oikeudenkäyntiä koskevan hakemuksen lähettämisestä, vastaanottamisesta tai ratkaisemisesta ei saa periä maksua.

12 artikla

Maksutonta oikeudenkäyntiä koskevat hakemukset on käsiteltävä kiireellisesti.

13 artikla

Milloin maksuton oikeudenkäynti on myönnetty 1 artiklan mukaisesti, maksuttoman oikeudenkäynnin saaneen henkilön tähän oikeudenkäyntiin liittyvien asiakirjojen tiedoksiantamisesta toisessa sopimusvaltiossa ei saa periä maksua riippumatta siitä, millä tavalla tiedoksianto on toimitettu. Tällöin maksua ei voida myöskään periä todisteiden vastaanottamista koskevista pyynnöistä eikä sosiaalisia olosuhteita koskevista selvityksistä, lukuun ottamatta asiantuntijoille ja kääntäjille maksettua palkkioita.

Jos jollekin on 1 artiklan määräysten mukaisesti myönnetty maksuton oikeudenkäynti sopimusvaltiossa käytävää oikeudenkäyntiä varten ja tässä oikeudenkäynnissä on annettu päätös, myönnetään hänelle asiaa enempää tutkimatta maksuton oikeudenkäynti toisessa sopimusvaltiossa asiassa, joka koskee päätöksen saattamista tunnustetuksi tai täytäntöönpanokelpoiseksi.

ting authority and shall inform it of any difficulty relating to the examination of, the application and of the decision taken.

Article 9

Where the applicant for legal aid does not reside in a Contracting State, he may submit his application through consular channels, without prejudice to any other means open to him of submitting his application to the competent authority in the requested State.

Any Contracting State may declare that its receiving Central Authority will accept applications submitted by other channels or methods.

Article 10

All documents forwarded under this Chapter shall be exempt from legalization or any analogous formality.

Article 11

No charges shall be made for the transmission, reception or determination of applications for legal aid under this Chapter.

Article 12

Applications for legal aid shall be handled expeditiously.

Article 13

Where legal aid has been granted in accordance with Article 1, service of documents in any other Contracting State in pursuance of the legally aided person's proceedings shall not give rise to any charges regardless of the manner in which service is effected. The same applies to Letters of Request and social enquiry reports, except for fees paid to experts and interpreters.

Where a person has received legal aid in accordance with Article 1 for proceedings in a Contracting State and a decision has been given in those proceedings, he shall, without any further examination of his circumstances, be entitled to legal aid in any other Contracting State in which he seeks to secure the recognition or enforcement of that decision.

2 LUKU

Vakuuden asettamisvelvollisuus ja oikeudenkäyntikuluja koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuus

14 artikla

Takausta tai muuta vakuutta ei saa vaatia siltä, jolla (mukaan lukien oikeushenkilöt) on kotipaikkansa sopimusvaltiossa, kun hän on kantajana tai väliintulijana toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa, yksinomaan sillä perusteella, että hän on vieraan valtion kansalainen tai ettei hänellä ole asuntoa tai kotia siinä valtiossa, jossa kanne pannaan vireille.

Sama koskee kantajalta tai väliintulijalta tuomioistuimelle tulevien maksujen vakuudeksi vaadittavaa ennakkosuoritusta.

15 artikla

Oikeudenkäyntimaksuja tai -kuluja koskeva päätös, joka on annettu sopimusvaltiossa sellaista henkilöä vastaan, joka 14 artiklan tai sen valtion lain mukaan, jossa kanne on pantu vireille, on vapautettu asettamasta vakuutta tai tekemästä ennakkosuoritusta, on suoritukseen oikeutetun hakemuksesta maksutta määrättävä täytäntöönpanokelpoiseksi toisessa sopimusvaltiossa.

16 artikla

Jokainen sopimusvaltio määrää yhden tai useamman lähettävän viranomaisen, joka toimittaa 15 artiklassa tarkoitetut täytäntöönpanomääräystä koskevat hakemukset toimivaltaiselle keskusviranomaiselle siinä valtiossa, missä tällaista määräystä pyydetään.

Jokainen sopimusvaltio määrää keskusviranomaisen, jonka tehtävänä on vastaanottaa tällaisia hakemuksia ja ryhtyä hakemusten johdosta tarpeellisiin toimenpiteisiin lopullisen päätöksen saamiseksi.

Liittovaltiot sekä valtiot, joissa on useita oikeusjärjestelmiä, voivat määrätä useamman kuin yhden keskusviranomaisen. Jos keskusviranomaisen, jolle hakemus toimitetaan, ei ole toimivaltainen sitä käsittelemään, sen on toimitettava hakemus edelleen saman sopimusvaltion toimivaltaiselle keskusviranomaiselle.

Tässä artiklassa tarkoitetut hakemukset toimitetaan edelleen muun viranomaisen myötävaikutusta. Valtio voi kuitenkin toimittaa hakemuksen diplomaattiteitse.

CHAPTER II

Security for Costs and Enforceability of Orders for Costs

Article 14

No security, bond or deposit of any kind may be required, by reason only of their foreign nationality or of their not being domiciled or resident in the State in which Proceedings are commenced, from persons (including legal persons) habitually resident in a Contracting State who are plaintiffs or parties intervening in proceedings before the courts or tribunals of another Contracting State.

The same rule shall apply to any payment required of plaintiffs or intervening parties as security for court fees.

Article 15

An order for payment of costs and expenses of proceedings, made in one of the Contracting States against any person exempt from requirements as to security, bond, deposit or payment by virtue of Article 14 or of the law of the State where the proceedings have been commenced shall, on the application of the person entitled to the benefit of the order, be rendered enforceable without charge in any other Contracting State.

Article 16

Each Contracting State shall designate one or more transmitting authorities for the purpose of forwarding to the appropriate Central Authority in the requested State applications for rendering enforceable orders to which Article 15 applies.

Each Contracting State shall designate a Central Authority to receive such applications and to take the appropriate steps to ensure that a final decision on them is reached.

Federal States and States which have more than one legal system may designate more than one Central Authority. If the Central Authority to which an application is submitted is not competent to deal with it, it shall forward the application to whichever other Central Authority in the requested State is competent to do so.

Applications under this Article shall be transmitted without the intervention of any other authority, without prejudice to an application being transmitted through diplomatic channels.

Suoritukseen oikeutettu voi tehdä hakemuksen suoraankin, jollei se valtio, jossa täytäntöönpanoa haetaan, ole nimenomaan selittänyt, ettei se vastaanota tällä tavalla tehtyjä hakemuksia.

17 artikla

Edellä 15 artiklassa tarkoitettuun hakemukseen on liitettävä:

a) oikeaksi todistettu jäljennös päätöksen niistä osista, joista käy ilmi asianosaisten nimi ja asema oikeudenkäynnissä sekä oikeudenkäyntikulujen ja -maksujen suoritusvelvollisuus;

b) ne asiakirjat, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, ettei päätökseen voida hakea muutosta varsinaisen muutoksenhakueinoin siinä valtiossa, jossa päätös on annettu, ja että päätös on siellä täytäntöönpanokelpoinen;

c) hakemuksen vastaanottavan valtion kielelle laadittu oikeaksi todistettu käännös edellä mainituista asiakirjoista, jolleivät ne ole tehty tällä kielellä.

Ratkaisu hakemuksen johdosta tehdään asianosaisia kuulematta. Vastaanottavan valtion toimivaltainen viranomainen tutkii pelkästään, onko tarpeelliset asiakirjat toimitettu sille. Hakijan pyynnöstä tämän viranomaisen on arvioitava kääntämisestä sekä oikeaksi vahvistamisesta ja todistamisesta menevien maksujen suuruus. Näitä maksuja on pidettävä oikeudenkäyntimaksujen ja -kulujen veroisina. Laillistamista tai muuta vastaavaa muodollisuutta ei voida vaatia.

Asianosaisilla ei ole oikeutta hakea muutosta toimivaltaisen viranomaisen päätökseen, ellei se ole mahdollista sen valtion lainsäädännön mukaan, jossa täytäntöönpanoa haetaan.

3 LUKU

Jäljennökset asiakirjoista ja tuomioistuimen päätöksistä

18 artikla

Sopimusvaltion kansalaisilla samoin kuin niillä, joilla on kotipaikkansa sopimusvaltiossa, on siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa oikeus samoin ehdoin kuin asianomaisen sopimusvaltion omilla kansalaisilla saada jäljennös tai ote julkisesta rekisteristä tai tuomioistuimen päätöksestä sekä tarvittaessa saada nämä asiakirjat laillistetuiksi.

Nothing in this Article shall prevent applications from being made directly by the person entitled to the benefit of the order unless the requested State has declared that it will not accept applications made in this manner.

Article 17

Every application under Article 15 shall be accompanied by —

a a true copy of the relevant part of the decision showing the names and capacities of the parties and of the order for payment of costs or expenses;

b any document necessary to prove that the decision is no longer subject to the ordinary forms of review in the State of origin and that it is enforceable there;

c a translation, certified as true, of the above-mentioned documents into the language of the requested State, if they are not in that language.

The application shall be determined without a hearing and the competent authority in the requested State shall be limited to examining whether the required documents have been produced. If so requested by the applicant, that authority shall determine the amount of the costs of attestation, translation and certification, which shall be treated as costs and expenses of the proceedings. No legalization or analogous formality may be required.

There shall be no right of appeal against the decision of the competent authority except in accordance with the law of the requested State.

CHAPTER III

Copies of Entries and Decisions

Article 18

Nationals of any Contracting State and persons habitually resident in any Contracting State may obtain in any other Contracting State, on the same terms and conditions as its nationals, copies of or extracts from entries in public registers and decisions relating to civil or commercial matters and may have such documents legalized, where necessary.

4 LUKU

Velkavankeus ja koskemattomuus

19 artikla

Siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa ei velkavankeutta saa kohdistaa täytäntöönpanokeinona tai turvaamistoimenpiteenä sopimusvaltion kansalaiseen tai siihen, jolla on kotipaikkansa sopimusvaltiossa silloin, kun sitä ei voitaisi kohdistaa tämän valtion omiin kansalaisiin. Seikalla, johon se, jolla on viimeksi mainitussa valtiossa kotipaikkansa, voi vedota vapautuakseen velkavankeudesta on sama vaikutus muun sopimusvaltion kansalaisen tai sen hyväksi, jolla on kotipaikkansa muussa sopimusvaltiossa, siinäkin tapauksessa, että seikka on tapahtunut ulkomailla.

20 artikla

Sopimusvaltion kansalaista tai sitä, jolla on kotipaikkansa sopimusvaltiossa ja jonka toisen sopimusvaltion tuomioistuimien tai asianosainen tuomioistuimen suostumuksella kutsuu saapumaan tuomioistuimeen todistajana tai asiantuntijana, ei saa panna syytteeseen tai pidättää eikä hänen henkilökohtaista vapauttaan muullakaan tavalla rajoittaa viimeksi mainitun valtion alueella ennen hänen saapumistaan tehdyn rikoksen tai annetun tuomion nojalla.

Edellä olevassa kappaleessa tarkoitettu koskemattomuus alkaa seitsemän päivää ennen sitä päivää, jona todistajan tai asiantuntijan kuulustelu on määrätty pidettäväksi, ja lakkaa sen jälkeen, kun hänellä on ollut tilaisuus poistua maasta seitsemän peräkkäisen päivän ajan siitä päivästä, jona oikeusviranomaiset ovat hänelle ilmoittaneet, ettei hänen läsnäolonsa enää ole tarpeen, mutta hän on siitä huolimatta jäänyt maahan tai sieltä poistuttuaan on palannut sinne vapaaehtoisesti.

5 LUKU

Yleisiä määräyksiä

21 artikla

Lukuun ottamatta 22 artiklan määräyksiä tämän yleissopimuksen määräykset eivät rajoita yleissopimuksen alaan kuuluvissa asioissa niitä oikeuksia, joita jollakin saattaa olla sopimus-

CHAPTER IV

Physical Detention and Safe-Conduct

Article 19

Arrest and detention, whether as a means of enforcement or simply as a precautionary measure, shall not, in civil or commercial matters, be employed against nationals of a Contracting State or persons habitually resident in a Contracting State in circumstances where they cannot be employed against nationals of the arresting and detaining State. Any fact which may be invoked by a national habitually resident in such State to obtain release from arrest or detention may be invoked with the same effect by a national of a Contracting State or a person habitually resident in a Contracting State even if the fact occurred abroad.

Article 20

A person who is a national of or habitually resident in a Contracting State and who is summoned by name by a court or tribunal in another Contracting State, or by a party with the leave of the court or tribunal, in order to appear as a witness or expert in proceedings in that State shall not be liable to prosecution or detention, or subjected to any other restriction on his personal liberty, in the territory of that State in respect of any act or conviction occurring before his arrival in that State.

The immunity provided for in the preceding paragraph shall commence seven days before the date fixed for the hearing of the witness or expert and shall cease when the witness or expert having had, for a period of seven consecutive days from the date when he was informed by the judicial authorities that his presence is no longer required, an opportunity of leaving has nevertheless remained in the territory, or having left it, has returned voluntarily.

CHAPTER V

General Provisions

Article 21

Without prejudice to the provisions of Article 22, nothing in this Convention shall be construed as limiting any rights in respect of matters governed by this Convention which may be

valtion lain tai sellaisen muun yleissopimuksen perusteella, jonka osapuoli tämä valtio on tai jonka osapuoleksi se myöhemmin tulee.

22 artikla

Tämän yleissopimuksen niiden sopimusvaltioiden kesken, jotka ovat Haagissa 17 päivänä heinäkuuta 1905 allekirjoitetun tai 1 päivänä maaliskuuta 1954 allekirjoitetun *riita-asiaain oikeudenkäyntiä koskevan yleissopimuksen* osapuolia, tämä yleissopimus korvaa vuoden 1905 yleissopimuksen 17—24 artiklan tai vuoden 1954 yleissopimuksen 17—26 artiklan, vaikka tämän yleissopimuksen 28 artiklan 2 kappaleen c kohdassa tarkoitettu varauma olisikin tehty.

23 artikla

Sopimusvaltioiden kesken tehtyjä vuoden 1905 ja 1954 yleissopimuksia täydentäviä sopimuksia sovelletaan vastaavasti tähän yleissopimukseen, jolleivät sopimusvaltiot ole toisin sopineet.

24 artikla

Sopimusvaltio voi antaa selityksen siitä, että asiakirjat, jotka toimitetaan sen keskusviranomaiselle, voivat olla laaditut tai käännetty muulle kuin 7 ja 17 artiklassa tarkoitettulle kielelle.

25 artikla

Sopimusvaltio, jolla on useampi kuin yksi virallinen kieli ja joka ei voi lainsäädäntönsä mukaan hyväksyä jollakin 7 ja 17 artiklassa tarkoitettulla kielellä laadittua asiakirjaa koko alueellaan, tulee antamalla selityksen ilmoittaa, millä kielellä asiakirjat on laadittava tai mille kielelle ne on käännettävä, jotta ne voitaisiin toimittaa sopimusvaltion alueen tiettyihin osiin.

26 artikla

Jos sopimusvaltioon kuuluu kaksi tai useampia alueita, joissa sovelletaan tämän yleissopimuksen alaan kuuluvissa asioissa erilaisia oikeusjärjestelmiä, sopimusvaltio voi allekirjoittamisen, ratifioimisen, hyväksymisen tai liittymisen yhteydessä selittää, että tämän yleissopimuksen soveltaminen ulotetaan koskemaan sen kaikkia alueita tai vain yhtä tai joitakin niistä, ja milloin tahansa muuttaa selitystään antamalla uuden selityksen.

conferred upon a person under the law of any Contracting State or under any other convention to which it is, or becomes, a party.

Article 22

Between Parties to this Convention who are also Parties to one or both of the *Conventions on civil procedure* signed at The Hague on the 17th of July 1905 and the 1st of March 1954, this Convention shall replace Articles 17 to 24 of the Convention of 1905 or Articles 17 to 26 of the Convention of 1954 even if the reservation provided for under paragraph 2c of Article 28 of this Convention has been made.

Article 23

Supplementary agreements between Parties to the Conventions of 1905 and 1954 shall be considered as equally applicable to the present Convention, to the extent that they are compatible therewith, unless the Parties otherwise agree.

Article 24

A Contracting State may by declaration specify a language or languages other than those referred to in Articles 7 and 17 in which documents sent to its Central Authority may be drawn up or translated.

Article 25

A Contracting State which has more than one official language and cannot, for reasons of internal law, accept for the whole of its territory documents referred to in Articles 7 and 17 drawn up in one of those languages shall by declaration specify the language in which such documents or translations thereof shall be drawn up for submission in the specified parts of its territory.

Article 26

If a Contracting State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that this Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify that declaration by submitting another declaration at anytime.

Nämä selitykset on ilmoitettava Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriölle, ja niissä on nimenomaisesti mainittava alueet, joilla yleissopimusta sovelletaan.

27 artikla

Jos sopimusvaltion valtioelinten toimivaltasuhteet on järjestetty siten, että toimeenpanovalta, tuomiovalta ja lainsäädäntövalta jakautuvat tämän valtion keskus- ja muiden viranomaisten kesken, ei yleissopimuksen allekirjoittaminen, ratifioiminen, hyväksyminen tai siihen liittyminen taikka 26 artiklassa tarkoitetun selityksen antaminen vaikuta millään tavoin näiden toimivaltasuhteiden järjestelyyn.

28 artikla

Sopimusvaltio voi allekirjoittaessaan, ratifioi-
dessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen taikka siihen liittyessään pidättää itselleen oikeuden olla soveltamatta 1 artiklaa henkilöihin, jotka eivät ole sopimusvaltion kansalaisia, mutta joilla on kotipaikkansa muussa kuin varauman tehneessä sopimusvaltiossa tai joilla aikaisemmin on ollut kotipaikkansa varauman tehneessä valti-
ossa, jollei varauman tehneen ja sen valtion välillä, jonka kansalainen maksuttoman oikeudenkäynnin hakija on, ole asiassa vastavuoroista kohtelua.

Sopimusvaltio voi allekirjoittaessaan, ratifioi-
dessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen taikka siihen liittyessään pidättää itselleen oikeu-
den:

a) olla hyväksymättä englannin tai ranskan tai kummankaan näiden kielen käyttöä 7 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetussa tapauksessa;

b) olla soveltamatta 13 artiklan 2 kappaletta;

c) olla soveltamatta II luvun määräyksiä; ja

d) olla soveltamatta 20 artiklaa.

Milloin valtio on tehnyt varauman:

e) tämän artiklan 2 kappaleen a kohdan nojal-
la siitä, ettei se hyväksy englannin eikä ranskan kielen käyttöä, muu valtio, jota varaus koskee, voi soveltaa samaa sääntöä varauman tehneeseen valtioon;

f) tämän artiklan 2 kappaleen b kohdan mu-
kaan, muu valtio voi kieltäytyä soveltamasta 13 artiklan 2 kappaletta varauman tehneen valtion kansalaisiin tai niihin, joilla on kotipaikkansa sanotussa valtiossa;

g) tämän artiklan 2 kappaleen c kohdan mu-
kaan, muu valtio voi kieltäytyä soveltamasta II

Any such declaration shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

Article 27

Where Contracting State may, at the time of signature under which executive, judicial and legislative powers are distributed between central and other authorities within that State, its signature or ratification, acceptance or approval of, or accession to this Convention, or its making of any declaration under Article 26 shall carry no implication as to the internal distribution of powers within that State.

Article 28

Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right to exclude the application of Article 1 in the case of persons who are not nationals of a Contracting State but who have their habitual residence in a Contracting State other than the reserving State or formerly had their habitual residence in the reserving State, if there is no reciprocity of treatment between the reserving State and the State of which the applicants for legal aid are nationals.

Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right to exclude —

a the use of English or French, or both, under paragraph 2 of Article 7;

b the application of paragraph 2 of Article 13;

c the application of Chapter II;

d the application of Article 20.

Where a State has made a reservation —

e under paragraph 2a of this Article, excluding the use of both English and French, any other State affected thereby may apply the same rule against the reserving State;

f under paragraph 2b of this Article, any other State may refuse to apply paragraph 2 of Article 13 to persons who are nationals of or habitually resident in the reserving State;

g under paragraph 2c of this Article, any other State may refuse to apply Chapter II to persons

lukua varauman tehneen valtion kansalaisiin tai niihin, joilla on kotipaikkansa sanotussa valtiossa.

Muita varaumia ei sallita.

Sopimusvaltio voi milloin tahansa peruuttaa tekemänsä varauman. Peruuttamisesta on ilmoitettava Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriölle. Varauman voimassaolo lakkaa kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun ilmoitus on tehty.

29 artikla

Sopimusvaltion on ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa tallettamisen yhteydessä tai myöhemmin ilmoitettava Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriölle 3, 4 ja 16 artiklan mukaisten viranomaisten määräämisestä.

Sen on niin ikään tarvittaessa ilmoitettava ministeriölle:

- a) 5, 9, 16, 24, 25, 26 ja 33 artiklan mukaisista selityksistä;
- b) edellä mainittujen määräämisten tai selitysten peruuttamista ja muuttamista; sekä
- c) varaumien peruuttamisesta.

30 artikla

Tämän yleissopimuksen liitteen mukaista kaavaa voidaan muuttaa, jos Haagin konferenssin pääsihteerin koollekutsuma erityiskomissio, johon kaikki sopimusvaltiot ja muut yleissopimuksen osapuolena olevat valtiot on kutsuttu, niin päättää. Ilmoitus kaavan muuttamista koskevasta ehdotuksesta on merkittävä kokouskutsuun.

Erityiskomission kokouksessa läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden enemmistön hyväksymät muutokset tulevat voimaan kaikkien sopimusvaltioiden osalta seitsemännen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun pääsihteeri on ilmoittanut niistä kaikille sopimusvaltioille.

Sopimusvaltio voi 2 kappaleessa tarkoitettuna aikana kirjallisesti ilmoittaa Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriölle, että se tekee muutosta koskevan varauman. Tällaisen varauman tehnyttä sopimuspuolta ei katsota tämän yleissopimuksen sopimusvaltioksi mainitun muutoksen osalta ennen kuin se on peruuttanut varauman.

who are nationals of or habitually resident in the reserving State.

No other reservation shall be permitted.

Any Contracting State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands. The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification.

Article 29

Every Contracting State shall, at the time of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession or at a later date, inform the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands of the designation of authorities pursuant to Articles 3, 4 and 16.

It shall likewise inform the Ministry, where appropriate, of the following —

- a declarations pursuant to Articles 5, 9, 16, 24, 25, 26 and 33;
- b any withdrawal or modification of the above designations and declarations;
- c the withdrawal of any reservation.

Article 30

The model forms annexed to this Convention may be amended by a decision of a Special Commission convoked by the Secretary General of the Hague Conference to which all Contracting States and all Member States shall be invited. Notice of the proposal to amend the forms shall be included in the agenda for the meeting.

Amendments adopted by a majority of the Contracting States present and voting at the Special Commission shall come into force for all Contracting States on the first day of the seventh calendar month after the date of their communication by the Secretary General to Contracting States.

During the period provided for by paragraph 2 any Contracting State may by notification in writing to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands make a reservation with respect to the amendment. A Party making such reservation shall until the reservation is withdrawn be treated as a State not a Party to the present Convention with respect to that amendment.

6 LUKU

Loppumääräykset

31 artikla

Tämän yleissopimuksen voivat allekirjoittaa valtiot, jotka olivat Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä silloin, kun sen 14. istunto pidettiin, sekä valtiot, jotka eivät olleet konferenssin jäseniä, mutta jotka kutsuttiin osallistumaan yleissopimuksen valmisteluun.

Yleissopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä ja ratifioimis- tai hyväksymiskirjat on talletettava Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriön huostaan.

32 artikla

Muu valtio voi liittyä tähän yleissopimukseen.

Liittymiskirja on talletettava Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriön huostaan.

Liittyminen tulee voimaan vain liittyjävaltion ja sellaisten sopimusvaltioiden välillä, jotka eivät ole kahdentoista kuukauden kuluessa 36 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta ilmoittaneet vastustavansa liittymistä. Jäsenvaltiot voivat tehdä tällaisen ilmoituksen myös ratifioidessaan tai hyväksyessään yleissopimuksen liittymisen jälkeen. Tällaiset ilmoitukset on tehtävä Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriölle.

33 artikla

Valtio voi tämän yleissopimuksen allekirjoitessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään taikka siihen liittyessään selittää tämän yleissopimuksen ulottuvan kaikkiin alueisiin, joiden kansainvälisistä suhteista se on vastuussa, taikka yhteen tai useampaan näistä alueista. Tällainen selitys tulee voimaan samana päivänä, jona yleissopimus tulee voimaan asianomaisen valtion osalta.

Sellaisesta selityksestä samoin kuin myöhemmin tapahtuvista alueellisen soveltamisalan laajentamisesta on ilmoitettava Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriölle.

34 artikla

Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun kolmas 31 ja 32 artiklassa tarkoitet-

CHAPTER VI

Final Clauses

Article 31

The Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Fourteenth Session and by non-Member States which were invited to participate in its preparation.

It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Article 32

Any other State may accede to the Convention.

The instrument of accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the twelve months after the receipt of the notification referred to in sub-paragraph 2 of Article 36. Such an objection may also be raised by Member States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Article 33

Any State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that the Convention shall extend to all the territories for the international relations of which it is responsible, or to one or more of them. Such a declaration shall take effect at the time the Convention enters into force for that State.

Such declaration, as well as any subsequent extension, shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Article 34

The Convention shall enter into force on the first day of the third calendar month after the deposit of the third instrument of ratification,

tu ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu.

Sen jälkeen yleissopimus tulee voimaan:

1) yleissopimuksen myöhemmin ratifioivan taikka hyväksyvän tai siihen liittyvän valtion osalta kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä sen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisen jälkeen; sekä

2) alueen osalta, jota yleissopimus on ulotettu koskemaan 26 tai 32 artiklan mukaisesti, kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun sanotussa artiklassa tarkoitettu ilmoitus on tehty.

35 artikla

Tämä yleissopimus on voimassa viisi vuotta siitä päivästä, jolloin se 34 artiklan kappaleen mukaisesti on tullut voimaan. Tämä koskee myös niitä valtioita, jotka ovat sen myöhemmin ratifioineet tai hyväksyneet taikka siihen liittyneet.

Yleissopimus katsotaan uudistetuksi viideksi vuodeksi kerrallaan, jollei siitä irtisanouduta.

Irtisanoutumisesta on ilmoitettava Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriölle vähintään kuusi kuukautta ennen kuluvan viisivuotiskauden päättymistä. Irtisanoutuminen voidaan rajoittaa koskemaan tiettyjä alueita, joihin yleissopimusta sovelletaan.

Irtisanoutumisella on vaikutus vain ilmoituksen tehneen valtion osalta. Muiden sopimusvaltioiden osalta yleissopimus jää voimaan.

36 artikla

Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriön on ilmoitettava konferenssin jäsenvaltioille sekä 32 artiklan mukaisesti yleissopimuksen liittyneille valtioille:

1) 31 artiklan mukaisista allekirjoituksista, ratifioimisista ja hyväksymisistä;

2) liittymisistä ja 32 artiklan mukaisten liittymisten vastustamisista;

3) päivästä, jona yleissopimus 34 artiklan mukaisesti tulee voimaan;

4) 26 ja 33 artiklan mukaisista selityksistä;

5) 28 ja 30 artiklan mukaisista varaumista ja niiden peruutuksista;

6) 29 artiklan mukaisista ilmoituksista; sekä

7) 35 artiklan mukaisista irtisanomisista.

acceptance, approval or accession referred to in Articles 31 and 32.

Thereafter the Convention shall enter into force —

1 for each State ratifying, accepting, approving or acceding to it subsequently, on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

2 for any territory or territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 26 or 33 on the first day of the third calendar month after the notification referred to in that Article.

Article 35

The Convention shall remain in force for five years from the date of its entry into force in accordance with the first paragraph of Article 34 even for States which subsequently have ratified, accepted, approved it or acceded to it.

If there has been no denunciation, it shall be renewed tacitly every five years.

Any denunciation shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, at least six months before the expiry of the five year period. It may be limited to certain of the territories or territorial units to which the Convention applies.

The denunciation shall have effect only as regards the State which has notified it. The Convention shall remain in force for the other Contracting States.

Article 36

The Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands shall notify the States Members of the Conference, and the States which have acceded in accordance with Article 32, of the following —

1 the signatures and ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 31;

2 the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 32;

3 the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 34;

4 the declarations referred to in Articles 26 and 33;

5 the reservations and withdrawals referred to in Articles 28 and 30;

6 the information communicated under Article 29;

7 the denunciations referred to in Article 35.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 englannin ja ranskan kielellä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset, yhtenä kappaletena, joka talletetaan Alankomaiden kuningaskunnan hallituksen arkistoon ja josta oikeaksi todistettu jäljennös toimitetaan diplomaattista tietä kaikille valtioille, jotka olivat Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä sen 14. istuntoa pidettäessä sekä tämän yleissopimuksen valmisteluun mainitussa istunnossa osallistuneille valtioille.

(Allekirjoitukset)

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on the 25th day of October 1980, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Fourteenth Session and to each other State having participated in the preparation of this Convention at this Session.

(Signatures)

